Jakobs fortsatta historia – berättelserna om Josef och hans bröder. 1 Mos 37:2–50:26

Översättning med litterär analys

Tore Jungerstam, 2026

Innehåll

Om översättningen ***1***

Övergripande översättningsprinciper **1**

Hebreiska ord och uttryck som påverkar läsupplevelsen **1**

Hinneh och andra uppmärksamhetsmarkörer 2

Ord som ger emfas 2

Vehinneh – anger perspektivbyte 3

Prefixet *ve-* 3

Litterära tekniker **4**

Inclusio 4

Kiasm 4

Parallellism 5

Olika beteckningar på Gud: *Elohim, El och JHVH* **5**

Elohim – Gud 6

El – Gud 6

JHVH – Guds personnamn 6

Återgivningen av hebreiska namn och ord **6**

Hakparenteser och vanliga parenteser **7**

Jakobs fortsatta historia. 1 Mos 37:2–50:26 ..... ***8***

Från favoriserad son till slav i Egypten. 1 Mos 37:2b–36 ..... **8**

Introduktion. 1 Mos 37:2a 8

Josef och hans drömmar. 1 Mos 37:2b–11 8

Bröderna griper Josef. 1 Mos 37:12–24 9

Bröderna säljer Josef. 1 Mos 37:25–30 11

Bröderna återvänder till Jakob. 1 Mos 37:31–35 12

Josef såld till Potifar. 1 Mos 37:36 12

Juda och Tamar. 1 Mos 38:1–30 ..... **13**

Juda gifter sig och får tre söner. 1 Mos 38:1–5 13

Judas söner och Tamar. 1 Mos 38:6–10 13

Juda sänder bort Tamar med ett falskt löfte, hans egen hustru dör. 1 Mos 38:11–12 14

Tamar använder list när Juda inte ger henne sin son. 1 Mos 38:13–19 14

Juda avslöjas och bekänner sin orättfärdighet. 1 Mos 38:20–26 15

Tamar föder tvillingar: Zerach och Perets. 1 Mos 38:27–30 16

Josef når framgång, anklagas falskt och fängslas. 1 Mos 39:1–23 ..... **16**

Josef ges ansvaret för Potifars hus. 1 Mos 39:1–6a 16

Josef anklagas och fängslas. 1 Mos 39:6b–20a 17

Josef ges ansvaret över fängelset. 1 Mos 39:20b–23 18

Josef tyder drömmar i fängelset. 1 Mos 40:1–23 ..... **19**

Bagaren och munskänken fängslas. 1 Mos 40:1–4 19

Josef tyder bagarens och munskänkens drömmar. 1 Mos 40:5–23 19

Farao drömmer, hungersnöden kommer. 1 Mos 41:1–57 21
Farao drömmer. 1 Mos 41:1–13 21
Josef tolkar drömmarna. 1 Mos 41:14–32 22
Josef ger goda råd och upphöjs. 1 Mos 41:33–46 23
De sju åren av överflöd. 1 Mos 41:47–53 25
Sju år av hunger. 1 Mos 41:54–57 25

Brödernas första resa till Egypten. 1 Mos 42:1–43:1 26
Tio av bröderna ger sig av till Egypten. 1 Mos 42:1–5 26
Josef känner igen sina bröder – och anklagar dem. 1 Mos 42:6–25 26
Bröderna beger sig hemåt – silvret är kvar. 1 Mos 42:26–28 28
Benjamin måste med till Egypten, men Jakob vägrar. 1 Mos 42:29–43:1 28

Bröderna återvänder till Josef. 1 Mos 43:2–34 29
Jakob övertalas att sända med Benjamin. 1 Mos 43:2–14 29
Bröderna återvänder till Josef – och bjuds på måltid. 1 Mos 43:15–34 30

Josef prövar sina bröder. 1 Mos 44:1–34 31
Josef gillrar en fälla – som slår igen. 1 Mos 44:1–13 31
Juda vädjar till Josef – för Benjamin och bröderna. 1 Mos 44:14–34 33

Josef ger sig till känna och sänder bröderna till Jakob. 1 Mos 45:1–28 34
Josef ger sig till känna och lugnar bröderna. 1 Mos 45:1–8 34
Josef sänder bröderna för att hämta Jakob. 1 Mos 45:9–24 35
Jakob får veta att Josef lever. 1 Mos 45:25–28 36

Jakob och hans hus flyttar till Egypten. 1 Mos 46:1–34 37
Jakob drar ner till Egypten. 1 Mos 46:1–7 37
Jakobs ättlingar. 1 Mos 46:8–27 37
Josef och Jakob återförenas. 1 Mos 46:28–34 39

Jakob möter Farao. Svälten tilltar – Josef räddar liv. 1 Mos 47:1–31 40
Farao möter Josefs familj, som får bosätta sig i Goshen. 1 Mos 47:1–12 40
Hungersnöden tilltar – Josef räddar liv och Faraos egendom växer. 1 Mos 47:13–28a 41
Jakobs sista önskan – att få bli begravd med sina fäder. 1 Mos 47:28b–31 42

Jakob välsignar Efraim och Manasse. 1 Mos 48:1–22 43

Jakob profeterar över sina söner och dör. 1 Mos 49:1–33 45
Jakob profeterar och välsignar sina söner. 1 Mos 49:1–28 45
Jakob ger anvisningar om sin begravning – och dör. 1 Mos 49:29–33 51

Jakob begravs i Kanaan. Josef dör. 1 Mos 50:1–26 51
Jakob balsameras. 1 Mos 50:1–3 51
Josef ber om lov att begrava Jakob i Kanaan. 1 Mos 50:4–6 52
Jakob begravs i Kanaan. 1 Mos 50:7–14 52
Bröderna ber än en gång Josef om förlåtelse. 1 Mos 50:15–21 53
Josef dör. 1 Mos 50:22–26 53

Epilog 54

Sammanställning över inclusio, kiasm och parallellism 55
Inclusio 56
Kiasmer 61
Parallellismer 66
Litteratur 83

Om översättningen

Övergripande översättningsprinciper

Översättningen, som utgår från den hebreiska texten i *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, har som mål att återge den hebreiska textens språk och litterära struktur så textnära som möjligt.

Den prioriterar trohet mot den hebreiska textens form och innehåll, även om det innebär en svensk språkdräkt som inte alltid är modern och idiomatisk; typiskt hebreiska uttryck bevaras i regel, till exempel *"han sade till sitt hjärta"*.

Särskild vikt har också lagts vid att bevara och synliggöra den grammatiska och litterära struktur som präglar den hebreiska berättelsen. Det finns *en* grammatisk form i hebreiskan, vajjiqtol, som för handlingen kronologiskt framåt. Den kan kallas ”berättarformen”. Övriga verbformer används för att ge kompletterande information om vad som redan har hänt, händer samtidigt eller kommer att hända. Utöver detta finns även det speciella verbet *vajehi.* Det fungerar som en markör för att en ny litterär sekvens inleds, eller ibland avslutas. *Vajehi* ger bakgrundsinformation och för inte handlingen vidare, trots att det formellt står i berättarformen. I den här översättningen tydliggörs *vajehi* med hakparentes: [*vajehi*].

Översättningen återspeglar berättarformen genom att alltid inleda en ny mening när den används. Utöver det inleds meningen med ”och”, till exempel: Och han sade... Detta innebär ibland mycket korta meningar, som på hebreiska kan vara ett enda ord. Följden blir en annan rytm i berättandet. Varje nytt skede i handlingen får en egen mening. Vanligen förs flera dylika verb samman till en enda mening i andra översättningar. Sakinformationen förblir densamma, men rytmen, och därmed den litterära upplevelsen, blir en annan.

Berättelserna berikas genom litterära tekniker som *inclusio*, *kiasm* och *parallellism*. Dessa fungerar även som viktiga signaler för hur texten är strukturerad. Eftersom teknikerna bygger på repetition kan de ibland uppfattas som omotiverade upprepningar om man inte inser deras litterära funktion. Som ett unikt drag i den här översättningen finns även en litterär analys där dessa tekniker lyfts fram och presenteras.

Genom att följa den hebreiska grammatiska strukturen samt tydliggöra dessa klassiska hebreiska berättartekniker kan deras litterära signaler bättre uppfattas så att textens intrikata komposition kan bli synlig även för en modern svensk läsare. Utöver detta finns även ett antal hebreiska ord som rätt förstådda och synliggjorda kan bidra till läsupplevelsen. Dessa presenteras som följer.

Hebreiska ord och uttryck som påverkar läsupplevelsen

Hebreiskan har ett antal ord och uttryck som inte ändrar handlingens gång, men tillför emfas eller olika perspektiv – de berikar läsupplevelsen. Dessa uppmärksammas, förklaras och tydliggörs med hjälp av hakparenteser.

Först presenteras uppmärksamhetsmarkörer. Därefter förklaras *vehinneh* och sist presenteras förståelsen av prefixet *ve-*

Hinneh och andra uppmärksamhetsmarkörer

En uppmärksamhetsmarkör riktar uppmärksamhet mot det som följer. De används som regel i dialog.

Hinneh är tillsammans med *veattah* de två vanligaste uppmärksamhetsmarkörerna. *Veattah* har ingen annan betydelse, men *hinneh* kan även betyda ”här”. Tillsammans utgör de dryg 80 % av tillfällena.

Traditionellt har *hinneh* ibland översatts med ”se” på svenska; i engelska översättningar med ord som *behold*. I den här översättningenåterges det med ”Lyssna!”. *Hinneh* betyder inte ”lyssna”, men det kommunicerar innebörden: var uppmärksam på det som följer, det är viktigt.

Utöver *hinneh* och *veattah* förekommer även fyra andra uttryck. De markeras med hakparentes som anger vilket ord som används och att det är en uppmärksamhetsmarkör.

- Hen (Lyssna!)
- Reu (Se!)
- He (Se!)
- Gam attah (Även nu!)

Utöver dessa kan även *vehinneh* undantagsvis fungera som uppmärksamhetsmarkör. Se nedan.

Ord som ger emfas

Utöver uppmärksamhetsmarkörer finns även andra ord som ger emfas.

Ordet na

Na är ett ord som kan kopplas till andra ord i en dialog. Ordet kan uttrycka en angelägen vädjan – något enträget eller brådskande. Det kan även uttrycka hövlighet. Ordet förekommer ofta i förhandlingssituationer, då man vill få den andra parten att agera som man önskar.

Beroende av sitt sammanhang översätts ordet som

- Nu (till exempel: lyssna *nu* till mig)
- Jag ber dig

”Jag ber dig” är ingen ”översättning”, men det kan fånga innebörden. Negligeras *na* försvinner ingenting av innehållet, men en del av dramatiken går förlorad.

Ordet ki

Ki kan ha flera betydelser. Ibland anger det endast orsaken för något, utan emfas. Då kan man översätta med ”för”, i äldre översättningar användes ofta ”ty”. Ibland förekommer två *ki* i samma mening och kan då översättas: för ... att.

Men ordet kan även kommunicera emfas. Därför återges det ibland med

- ja (emfatiskt)
- verkligen
- sannerligen
- ju

Inser man inte att ordet ibland tillför emfas förlorar *ki* ibland sin betydelse helt och återges därför inte alls. Det innebär att en del av berättelsens dramatik går förlorad.

Med det sagt är ”sannerligen” ingen optimal återgivning. Ordet är gammaldags och för kraftigt, men ibland ändå det bästa av vad som finns att tillgå. I vilken mån emfas kommuniceras genom *ki* är upp till den som tolkar texten. Därför noteras om det är *ki* som ligger bakom exempelvis ”sannerligen” med hjälp av en hakparentes.

Vehinneh – anger perspektivbyte

Vehinneh är formellt sett ingenting annat än prefixet *ve-* kombinerat med *hinneh*. Men den vanliga betydelsen av *vehinneh* är inte ”och lyssna”.

I de fall som *vehinneh* kombineras med sinnesintryck, ofta syn, kan det ange perspektivbyte. Det innebär att man får betrakta händelsen från huvudpersonens perspektiv. Ett sådant perspektivbyte kan berika läsupplevelsen kännbart.

I den här översättningen återges *vehinneh* med ”Och se!” följt av en förklarande hakparentes: [*vehinneh – perspektivbyte]*.

Ett exempel finns i berättelsen om Sodom och Gomorra där *vehinneh* används för att vi ska få betrakta den rykande slätten med Abrahams ögon.

> *Och Abraham steg upp tidigt och begav sig till den plats där han hade stått inför HERREN. Och han blickade ner mot Sodom och Gomorra och mot hela slättlandet. Ja, han spanade. Och se! [vehinneh – perspektivbyte] Det steg upp rök från området, som röken från en ugn.*

Prefixet *ve-*

Prefixet *ve-* kan ha flera betydelser, även om det i grunden är ett bindeord med grundbetydelsen ”och”. Beroende av sammanhang kan det bland annat översättas som:

- men
- ja (det bejakar eller bekräftar något)

När prefixet används i samband med verb ändrar det verbformen. Man kan då välja att inte alls återspegla det inledande *ve-* och exempelvis översätta: ”Han sade”.

Men man kan även låta det inledande *ve-* synas i översättningen och beroende av sammanhang kan man använda alternativ som dessa:

- Och han sade...
- Men han sade...
- Ja, han sade...

Vilket val man gör ändrar i regel inte budskapet, men det påverkar hur man upplever textens flöde.

Berättarformen inleds alltid med *ve-*. I den här översättningen återges den i regel med ett inledande ”och”: ”Och han sade”. Om det är ett parallellt uttryck, se nedan, återges det ofta med ”Ja, han sade”; om det finns en kontrast används ”Men han sade”.

Litterära tekniker

Författaren använder flera litterära tekniker som alla bygger på repetition med variation. De tre som uppmärksammas i den litterära analysen är *inclusio*, kiasm och parallellism. Mer än hundra sådana är identifierade endast i Jakobs fortsatta historia. När någon av dessa tekniker noteras markeras detta med hakparentes: [kiasm], [parallellism] eller [inclusio].

Författaren använder även kombinationer av dessa, vilket ställer extra höga krav på ordval och organisering av helheten.

Inclusio

Inclusio innebär att man låter slutet av en helhet avspegla början och fungerar därför som en signal för vad som ska uppfattas som en litterär enhet. Detta sker genom att återkomma till samma ord, personer eller tema.

Till skillnad från kiasmer och parallellismer, som alltid är koncentrerade, kan omfattningen av ett *inclusio* variera kraftigt, från flera kapitel till någon enstaka mening.

Ett *inclusio* kan även innesluta kiasmer, parallellismer och mindre *inclusion*.

Kiasm

En kiasm utgörs av element som återkommer i motsatt ordning. Schematiskt kan en kiasm beskrivas som a-b-c-c-b-a. En kiasm har i regel två centrala led men den kan även ha endast ett: a-b-c-b-a.

Dess striktaste form är lexikal. Ett sådant exempel, där varje hebreiskt ord återkommer i motsatt ordning, finns i 1 Mos 9:6:

Utgjutare

av blodet

av en människa,

genom en människa

hans blod

ska utgjutas

Men en kiasm kan även byggas upp mer fritt. Då kan det vara teman som återkommer i omvänd ordning. Även samma ord kan återkomma, men det behöver inte vara exakt samma ord som upprepas i varje led. Det är endast tematiska kiasmer som återfinns i Jakobs fortsatta historia.

Eftersom ordföljden inte är densamma i svenska och hebreiska är det en verklig utmaning att återspegla en del av kiasmerna. I analysdelen kan därför även den hebreiska texten presenteras.

Liksom *inclusio* markerar en kiasm naturligt en litterär enhet. Men till skillnad från *inclusio* kan en kiasm även fungera som litterär utsmyckning; den kan vara tecken på litterär briljans.

Parallellism

I en parallellism upprepas samma tanke på ett kompletterande sätt. Man gör det med variationer i ord, grammatik, ordföljd med mera.

Tekniken kan användas för att förstärka, förtydliga eller avgränsa ett uttalande genom att belysa det från olika synvinklar. En parallellism kan även uttrycka en motsats, då kallas den antitetisk.

I den här översättningen förtydligas parallellismer genom att inleda upprepningen med ”ja”, som i 1 Mos 12:13:

för att det ska gå väl för mig på grund av dig

ja, så att jag får leva tack vare dig

Olika beteckningar på Gud: *Elohim, El och JHVH*

Flera olika beteckningar används om Bibelns Gud. Nedan förklaras de tre vanligaste.

Elohim – Gud

Elohim översätts ”Gud”. Det är ett appellativ, vilket innebär att det kan användas om olika slag av gudar, men även i specifika sammanhang om människor. *Elohim* är formellt i plural vilket innebär att det i vissa sammanhang kan översättas ”gudar”.

Det är således sammanhanget som avgör vad man ska förstå med *Elohim*. I Bibeln är det i regel Bibelns Gud, skaparen av himmel och jord, som avses med *Elohim*.

El – Gud

Även *El* är ett appellativ som kan användas om olika gudar. När det används om Bibelns Gud kombineras det med en beskrivning. Till exempel kallar Abraham Bibelns Gud för ”den Evige Guden”*, El Olam,* i 1 Mos 21:33. Man kan inte kombinera *Elohim* med ett beskrivande attribut, därav är det alltid *El* som används i sådana kombinationer.

JHVH – Guds personnamn

I Andra Mosebok, vid den brinnande busken, meddelar Gud sitt personnamn åt Mose. Det skrivs med de fyra hebreiska bokstäverna JHVH. Man kan inte med säkerhet säga vad namnet betyder eller hur det ska uttalas. Men en vanlig uppfattning är att namnet är ett verb som har betydelsen ”Jag Är”. Judarna slutade småningom att uttala namnet av rädsla för att missbruka det. De började i stället använda ”Herren” (Adonai), ”Namnet” eller andra omskrivningar.

Personnamnet JHVH används redan i Första Mosebok. Ofta används det av berättaren, men även Abraham, Isak och Jakob gör det vid flera tillfällen. En möjlig förklaring är att namnet tidigt var känt, men senare föll i glömska fram till Mose tid. En annan möjlighet är att personnamnet lades till när berättelserna skrevs i sin nuvarande form.

I den här översättningen används HERREN för Guds personnamn.

Återgivningen av hebreiska namn och ord

Hebreiska ord återges i regel fonetiskt, som de uttalas på hebreiska. Finns det en väl etablerad traditionell stavning för kända namn kan den användas. Till exempel skrivs Abraham, inte Avraham. Ibland anges även det hebreiska uttalet inom hakparentes.

Den fonetiska stavningen är i stort sett självförklarande. Två saker kan dock förtydligas. Det första är att "ch" uttalas som i det tyska "Bach" såväl i början, mitten som slutet av ord: exempelvis Chevron, Rachel och Noach. Det andra gäller vokalerna o och u. Vokalen o ska uttalas som ett å-ljud, och vokalen u som ett o-ljud.

Diakritiska tecken eller vetenskaplig translitterering används inte. Exempelvis skrivs v*ehinneh,* inte *wəhinnēh.* Det innebär att olika hebreiska bokstäver ibland återges på samma sätt i transkriptionen. Behöver man den exakta hebreiska stavningen kan den kontrolleras på Kärnbibeln.se, där man klickar på aktuellt versnummer för att se den hebreiska texten.

Hakparenteser och vanliga parenteser

Hakparenteser används för att förklara, ge bakgrundsinformation, diskutera olika tolkningsmöjligheter eller tydliggöra vilka hebreiska ord eller uttryck som ligger bakom översättningen.

Om endast ett svenskt ord eller uttryck står inom hakparentes kan det förstås som underförstått i den hebreiska texten.

Även vanliga parenteser används, men betydligt mer sparsamt. De används bland annat för att ge synonymer eller motsvarande uttryck på till exempel engelska.

Jakobs fortsatta historia. 1 Mos 37:2–50:26

[Efter den omfattande Isaks fortsatta historia som behandlar den första delen av Jakobs liv finns två korta toledot-enheter (fortsatta historier) som redogör för Jakobs tvillingbror Esaus ättlingar. Nu följer den avslutande enheten i Första Mosebok: Jakobs fortsatta historia. Strukturen är genomgående densamma: först avhandlas de släktled som inte leder fram till den utvalda linjen och därefter den utvalda linjen. Efter att Esaus släktlinje är avklarad är det nu tid att fokusera på Jakob och hans söner.

Efter toledot-formeln inleds enheten med en kort introduktion som ger bakgrundsinformation innan handlingen går vidare. En introduktion känns igen genom att berättarformen ännu inte används. Berättarformen används första gången när Josef berättar om brödernas onda prat för Jakob.

Att Esaus två toledot-enheter kan förstås som ett parentetiskt inslag mellan Isaks och Jakobs fortsatta historia får stöd av att introduktionen länkar samman med slutet av Isaks fortsatta historia, inte med Esaus. Direkt innan Isaks död, som avslutar Isaks fortsatta historia, räknas de tolv sönerna upp enligt vem som var deras mor. Introduktionen nämner såväl Josef som sönerna till två av hustrurna, strax efteråt kommer alla tolv söner in i handlingen.

Jakob, som även kallas Israel, lever ända fram till slutet av enheten, men den fokuserar på hans söner. Framför allt dominerar den fascinerande berättelsen om Josef.]

Från favoriserad son till slav i Egypten. 1 Mos 37:2b–36

Introduktion. 1 Mos 37:2a

Detta är Jakobs fortsatta historia [toledot-formeln].

Josef, sjutton år, var en herde tillsammans med sina bröder över hjorden; ja, han var en hjälp för sönerna till Bilha [Dan och Naftali] och sönerna till Zilpa [Gad och Asher], hans fars hustrur.

[Bakom ”en hjälp” finns det hebreiska ordet *na’ar*. Grundbetydelsen är ”pojke, yngling eller ung man”. Ordet används om vapenbärare, soldater eller andra yngre män, ofta i en underordnad eller tjänande roll.]

Josef och hans drömmar. 1 Mos 37:2b–11

Och Josef berättade om [ordagrant: förde] deras onda prat för deras far. Men Israel älskade Josef mer än alla hans [andra] söner; ja, en son från ålderns höst var han för honom [han var även Rakels förstfödda]. Och han hade låtit göra en vackert utsirad dräkt [kanske en lång, mångfärgad tunika] åt honom. Och hans bröder såg att deras far älskade honom mer än alla hans bröder. Då hatade de honom, och de klarade inte av att tala vänligt med honom. [inclusio]

*Och Josef drömde en dröm. Och han berättade om den för sina bröder. Då hatade de honom ännu mer [ordlek: roten i det hebreiska verbet bakom ”ännu mer”, va**josif**u, är gemensam med namnet Josef].*

Ja, han sade till dem: Lyssna, jag ber er [hebr. na], till denna dröm som jag drömde.

[När drömmar beskrivs kommer ett nytt *vehinneh*, ”Och se!”, för varje ny scen.]

Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med Josefs ”ögon”]. Vi håller på att binda kärvar ute på fältet. Och se! Min kärve reser sig, och den förblir stående. Och se! Era kärvar ställer sig runt den. Och de bugar sig för min kärve.

Och hans bröder sade till honom: Verkligen? Du menar att du skulle regera över oss? Ja, att du skulle härska över oss? [parallellism] Och de hatade honom ännu mer på grund av hans drömmar och hans ord.

[Detta är tredje gången det sägs att bröderna hatar Josef. Formen *infinitiv absolutus* används för att förstärka intensiteten i vad de säger. Det återges med ”verkligen”.]

Och han drömde ännu en annan dröm. Och han berättade om den för sina bröder. Ja, han sade: Lyssna! [hinneh] Jag drömde ännu en dröm. Och se! [vehinneh – perspektivbyte] Solen och månen och elva stjärnor bugade sig för mig.

[Nu är det inte längre endast hans kärv som äras, nu bugas det inför Josef själv.]

Och han återberättade den för sin far och sina bröder. Men hans far tillrättavisade honom. Ja, han sade till honom: Vad är det här för dröm som du har drömt? Är det verkligen så att jag, och din mor, och dina bröder skulle buga oss för dig – ner till marken? [Infinitiv absolutus används än en gång för att förstärka uttrycket].

[Josefs biologiska mor, Rakel, var död. Om hon åsyftas blir drömmen än mer absurd i Jakobs ögon. Alternativt är det Jakobs hustru Lea som åsyftas.]

Och hans bröder blev alltmer avundsjuka på honom, men hans far bevarade händelsen [i sitt hjärta].

[Ordet bakom ”händelsen” är *davar.* Det kan betyda ord, sak, budskap. Här avses den dröm Josef nyss berättat för honom.]

Bröderna griper Josef. 1 Mos 37:12–24

Och hans bröder gick för att valla deras fars hjord intill Shechem.

[Shechem (Sikem) ligger mellan tvillingbergen Ebal och Gerissim, drygt 100 km norr om Hebron och 50 km norr om Jerusalem.]

Och Israel sade till Josef: Är det inte så att dina bröder vallar [hjorden] vid Shechem? Gå! Ja, jag ska sända dig till dem. Och han sade till honom: Här är jag [redo att ge mig iväg]!

Och han sade till honom: Gå nu och se om det står väl till med dina bröder, och väl till med hjorden. Kom sedan tillbaka till mig med en rapport. Och han sände iväg honom från Hebrons dal.

Och han kom fram till Shechem. Och en man stötte på honom. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med mannens ögon] En som går omkring och irrar runt på fältet.

Och mannen frågade honom med orden [lemor]: Vad letar du efter?

Och han sade: Mina bröder är det jag letar efter. Jag ber dig [hebr. na], berätta för mig var de vallar [sin hjord].

Och mannen sade: De har dragit upp härifrån; ja, jag hörde dem säga: Låt oss gå till Dotan. Då vandrade Josef iväg efter sina bröder. Och han fann dem i Dotan.

[Dotan ligger omkring 30 km norr om Shechem, invid handelsvägen Via Maris. Staden nämns endast en gång till i Bibeln: platsen där profeten Elisha befann sig i 2 Kung 6:13.]

Och de såg honom på långt avstånd; ja, innan han kommit dem nära. Och de smidde onda planer [intrigerade] mot honom, för att döda honom. Och de sade, var man till sin bror: Se! [hinneh – ger eftertryck åt det som följer] Drömmarnas herre, denne är på väg [håller på att närma sig, verbet är i particip]!

[Bakom ”drömmarnas herre” finns: *Ba’al hachalomot*. *Ba’al* betyder herre, men är också namnet på den kanaaneiske guden Baal. En tolkning är att Josef är den som bemästrar drömmar, drömmarnas mästare, medan en alternativ tolkning är: Josef, han är herre i sina drömmar – men endast där.]

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Låt det ske! [hebr. lechu] Låt oss döda honom och kasta honom i en av brunnarna! Sedan ska vi säga att ett ont djur [vilddjur] har ätit upp honom. Då ska vi se vad det blir av hans drömmar.

[Det var bröderna som var onda, men de skyller på ett ”ont djur”. Bakom ”låt det ske” finns *lechu.* Det är formellt imperativ plural av ”Gå!”. I det här kapitlet används det ytterligare en gång i denna ovanliga betydelse (1 Mos 37:27).]

Och Ruben lyssnade [till vad de sa]. Och han räddade honom från deras hand [vad de tänkte göra]. Ja, han sa: Låt oss inte slå livet ur honom.

Och Ruben sade till dem: ”Låt oss inte spilla blod! Kasta honom i den här brunnen som är i ödemarken, men vi ska inte skada honom” – för att rädda honom från deras hand, och för att återbörda honom till hans far.

Och det var [vajehi] när Josef kom fram till sina bröder. Då slet de av Josef dräkten, den vackra utsirade dräkten som han hade på sig. Och de tog honom. Och de kastade honom i brunnen – men brunnen var tom, det fanns inget vatten i den.

Bröderna säljer Josef. 1 Mos 37:25–30

Och de satte sig ner för att äta bröd [bröd kan avse en hel måltid; de var tydligen oberörda av sin onda gärning].

Och de lyfte upp blicken [ordagrant: sina ögon]. Och de spanade. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med brödernas ögon] En karavan med ismaeliter är på kommande från Gilead [particip används; de ser alltså karavanen i rörelse, på väg mot dem]. Och kamelerna bar på styrax [styrax officinalis, en aromatisk kåda; ordet kan också betyda krydda] och balsam och ladanum [värdefull aromatisk kåda som användes till parfym, medicin och rökelse]. De vandrade fram för att föra ner det till Egypten.

[Egypten ligger drygt 800 meter lägre än Gilead, som är höglandsområdet öster om Jordan. Området var känt för ”balsam från Gilead”. Det var en väldoftande balsam (parfym) som även hade medicinska egenskaper. Man utvann det från trädet Commiphora gileadensis, eller alternativt ett terebintträd. Per viktenhet kunde det vara dubbelt dyrare än silver.]

Och Juda sade till sina bröder: Vilken vinning skulle vi få om vi skulle döda vår bror och sedan dölja [ordagrant: täcka över] hans blod? Låt det ske! [hebr. lechu] Låt oss sälja honom till ismaeliterna, så behöver vår hand inte röra honom [skada honom]. Sannerligen [hebr. ki] – vår bror, vårt kött är han. Och hans bröder lyssnade.

[Ordet lyssna, *shama*, kan också uttrycka lydnad, att göra som den man lyssnar till vill. Det är andra gången som *lechu* används i betydelsen ”låt det ske” i detta kapitel. I den betydelsen förekommer uttrycket endast här i Moseböckerna; första gången var i vers 20.]

Och de midjanitiska köpmännen kom förbi [där bröderna var]. Och de drog upp [honom]. Ja, de halade upp [hebr. alah] Josef från brunnen. [parallellism]

Och de sålde Josef till ismaeliterna, för tjugo silver [antagligen avses 20 shekel silver, ca 220 g]. Och de förde iväg Josef mot Egypten.

[Det fanns inte mynt på Josefs tid. Shekel är en vikt på ca 11 gram. Ett pris på 20 shekel silver för en slav harmonierar med situationen kring 1900 f.Kr., då Josef enligt klassisk biblisk kronologi såldes till Egypten.

Är det ismaeliter, midjaniter eller medaniter som tar Josef med sig? Ett naturligt sätt att förstå variationen är att de som typiskt kom med dessa karavaner var ismaeliter. Såg man en karavan på avstånd var det ”ismaeliter” som kom. Men dessa visade sig vara specifikt midjaniter. I Dom 8:24 kommer det fram att midjaniterna de stred mot samtidigt var ismaeliter. Man kan alltså förstå beteckningarna som hyponymer där ismaeliter är ett större begrepp, medan midjaniter är en specifik grupp bland ismaeliterna.

I den sista versen i det här kapitlet står det dessutom inte midjaniter, utan medaniter. Såväl Midjan som Medan anges som söner till Abraham och hans fru Ketura i 1 Mos 25:1–2. Även Ismael var Abrahams son, med Hagar. Alla dessa folk bosatte sig öster om Kanaans land, i den nordvästra delen av den arabiska halvön. Det är möjligt att medaniterna var en speciell grupp bland midjaniterna. Det innebär att variationen kan bero av hur specifikt man ville

uttrycka sig, huruvida man kallade samma grupp handelsmän ismaeliter, midjaniter eller medaniter.

Det är också ett faktum att skillnaden mellan midjanit och medanit endast är den lilla bokstaven jod, som skrivs som ett kort rakt streck. Det är även möjligt att variationen mellan dessa två kan bero av att det lilla strecket tappats bort i den sista versen.]

Och Ruben [som tydligen inte var på plats när karavanen stannade till] återvände till brunnen. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med Rubens ögon] Ingen Josef fanns i brunnen! Och han rev sönder sina kläder.

Och han gick tillbaka till sina bröder. Och han sade: Ynglingen är borta [ordagrant: finns inte] – och jag, vad ska jag ta mig till [ordagrant: vart ska jag gå]?

[Som den äldste sonen bar Ruben det största ansvaret inför sin far. Han var förtvivlad. I hebreiskan uttrycks detta med fyra fonetiskt snarlika ord i följd: *hajeled* ***einennu, veani ana ani*** *ba?*]

Bröderna återvänder till Jakob. 1 Mos 37:31–35

Och de hämtade Josefs dräkt. Och de slaktade en killing [ung get]. Och de doppade dräkten i blodet. Och de tog med den utsirade dräkten. Och de förde den till sin far. Och de sade: Denna har vi funnit. Vi ber dig: [hebr. na] Granska den och se efter om detta är din sons mantel, eller inte.

Och han granskade den. Och han sade: Min sons dräkt! Ett ont djur [ett vilddjur] har ätit upp honom. Josef har sannerligen blivit sliten i stycken!

[Det var inte ett ont djur som var orsaken till att Josefs mantel var blodig, det var onda män – Josefs egna bröder.]

Då rev Jakob sönder sin mantel. Och han satte säcktyg om sin höft. Och han sörjde över sin son i många dagar.

Och alla hans söner och alla hans döttrar kom samman för att trösta honom [endera är det döttrar som inte omnämnts eller så är det hans barnbarn eller sonhustrur; det senare är mer troligt]. Men han vägrade att låta sig tröstas. Och han sade: Sannerligen [ki], jag ska gå ner till min son sörjande, ner till dödsriket [underjorden. hebr. sheol]. Och han grät över honom – hans far.

Josef såld till Potifar. 1 Mos 37:36

Men medaniterna hade sålt honom till Egypten, till Potifar – Faraos hovman [hebr. saris], befälhavare [hebr. sar] över livgardet [Faraos livvakter].

Juda och Tamar. 1 Mos 38:1–30

[Nu avbryts Josefberättelsen av berättelsen om Juda och Tamar. Medan Josef hade farit ”ner till Egypten” far Juda ”ner till Adullam”. Vi får nu läsa om Juda och hans bristande moraliska karaktär, vilket ger en tydlig kontrast till den karaktär som Josef senare uppvisar när berättelsen om honom återupptas.]

Juda gifter sig och får tre söner. 1 Mos 38:1–5

Och det var [vajehi] vid denna tid [när Jakob sörjde Josef]. Då gick Juda ner från [lämnade] sina bröder. Och han spände ut [sitt tält] i närheten av en viss adullamit, vars namn var Chirah.

[Adullam låg ca 20 km nordväst om Hebron. Det fanns också en kraftig höjdskillnad, Adullam låg omkring 500 meter lägre.]

Och där såg Juda dottern till en kanaanit, hans namn var Shua. Och han tog henne [det vanliga uttrycket för att ta någon till hustru]. Och han gick in till henne.

[Liksom Esau tar Juda sig en hustru från ”folken i landet”. Som vanligt moraliserar inte författaren, men av sammanhanget blir det klart att beslutet fick dåliga konsekvenser.]

Och hon blev med barn. Och hon födde en son. Och han gav honom namnet Er.

Och hon blev med barn igen. Och hon födde en son. Och hon gav honom namnet Onan.

Och hon fortsatte ännu [hon blev med barn på nytt]. Och hon födde en son. Och hon gav honom namnet Shela. Men han [Juda] var i Cheziv när hon födde honom.

[Cheziv ligger en timmes vandring nordost om Adullam. Att Juda inte ens ser till att vara hemma när hans son föds antyder att allt inte står rätt till i familjen. Juda namnger den första sonen, medan hustrun namnger de två senare.]

Judas söner och Tamar. 1 Mos 38:6–10

Och Juda tog en hustru åt Er, sin förstfödde. Hennes namn var Tamar.

Men det var så [vajehi] att Er, Judas förstfödda, var ond i HERRENS ögon. Och HERREN dödade honom.

Och Juda sade till Onan. Gå till din broders hustru. Ta henne till hustru i din broders ställe. Och res på så sätt upp säd [ättlingar] åt din bror.

[Detta kallas leviratäktenskap. Om en man dog utan barn, var det broderns plikt att ta den döde mannens hustru till sig och ge henne ättlingar. Dessa barn skulle ärva hennes tidigare mans egendom. På så sätt skulle inte en gren av släkten dö ut, se 5 Mos 25:5–7.]

Men Onan visste att avkomman [ordagrant: säden, alltså barnet] inte skulle tillhöra honom. Och det var så att när han gick in till sin brors hustru förstörde han den [sädesvätskan] på marken, så att han inte skulle ge avkomma till sin bror.

Och detta var ont i HERRENS ögon, det som han gjorde. Och han dödade även honom.

Juda sänder bort Tamar med ett falskt löfte, hans egen hustru dör. 1 Mos 38:11–12

Och Juda sade till Tamar, sin svärdotter. Bo som en änka i din fars hus tills Shela, min son, har vuxit upp. Ja, han sade [till sig själv]: annars kommer han att dö, också han, som sina bröder.

Och Tamar vandrade iväg. Och hon slog sig ner i sin fars hus.

Men dagarna blev många [en lång tid gick]. Och Shuas dotter, Judas hustru, dog. Och Juda sörjde [iakttog den föreskrivna sorgetiden].

Och han gick upp till de som klippte hans får – till Timnah, han och Chirah, hans vän adullamiten.

[Timnah, nuvarande Tell Batash, var en stad i Juda, 20 km nordväst om Adullam. Här tar senare Simson en av filistéernas döttrar som hustru, se Dom 14:1.]

Tamar använder list när Juda inte ger henne sin son. 1 Mos 38:13–19

Och man berättade [om detta] för Tamar med orden: Lyssna! [hinneh] Din svärfar är på väg upp till Timnah för att klippa sina får.

Och hon tog av sig sina änkekläder. Och hon täckte sig med en slöja. Ja, hon svepte in sig [gjorde så att hon inte kunde bli igenkänd]. [parallellism]

Och hon satte sig invid porten till Einaim, som ligger längs vägen till Timnah, eftersom hon hade insett att Shela hade vuxit upp men hon hade inte blivit given till honom som hustru.

[*Einaim* betyder källorna. Kanske det är samma stad som i Josua 15:34.]

Och Juda fick syn på henne. Och han tänkte att hon var en prostituerad; ja, hon hade täckt sitt ansikte.

[Att han trodde hon var en prostituerad berodde antagligen på var hon satt, inte på att hon var beslöjad.]

Och han vände in till henne där vid vägen. Och han sade: Jag ber dig [hebr. na] låt mig få komma in till dig; ja, han visste inte att hon var hans svärdotter. Och hon sade: Vad ger du mig för att du ska få komma in till mig?

Och han sade: Jag ska sända en killing från hjorden. Och hon sade: Om du ger mig en pant till dess du sänder den.

Och han sade: Vilken pant ska jag ge dig? Och hon sade: Ditt sigill och din kedja [alt. snöre eller läderband som sigillet hängde i] samt din stav som är i din hand.

Och han gav henne [dessa]. Och han gick in till henne. Och hon blev med barn genom honom.

Och hon steg upp. Ja, hon gick sin väg. Och hon tog av sig sin slöja. Och hon klädde sig i sina änkekläder.

Juda avslöjas och bekänner sin orättfärdighet. 1 Mos 38:20–26

Och Juda skickade killingen med sin vän adullamiten för att få tillbaka panten från kvinnan, men han fann henne inte.

Och han frågade männen på platsen [där hon borde ha funnits] med orden: Var är den där tempeltärnan? Hon i Einaim, intill vägen. Och de svarade: Det har inte funnits någon tempeltärna här.

[Ordet för tempeltärna är *kedesha*. Det kommer från ordet ”helig/avskild”. Det kan avse en prostituerad som var knuten till någon lokal kanaanitisk helgedom. Det är ett ”vackrare” ord än det vanliga ordet för prostituerad/sköka: *zona*.]

Så han återvände till Juda. Och han sade: Jag fann henne inte. Och dessutom: Männen vid platsen i fråga säger att det inte har funnits någon tempeltärna där.

Och Juda sade: Må hon behålla den [panten], så att detta inte blir oss till skam. Lyssna! [hinneh] Jag har sänt den här killingen, men du kunde inte hitta henne.

Och det gick [vajehi] ungefär tre månader. Och man berättade för Juda följande [lemor]: Hon har horat, Tamar – din svärdotter! Och dessutom, lyssna! [hinneh] Hon har blivit med barn genom sitt horeri! Och Juda sade: För ut henne och låt henne brännas!

Hon fördes ut, men hon hade skickat [panten] till sin svärfar med orden: Den man som dessa tillhör – han har gjort mig med barn! Granska nu! Vem tillhör dessa: sigillet och kedjan och staven?

[Tidigare hade Juda sagt åt sin far Jakob: Granska nu manteln, är det Josefs? Han hade ljugit och förfalskat bevisföremålet. Nu konfronterades han med äkta bevis som han och de som var runtom honom skulle granska. Han var avslöjad.]

Och Juda kände igen dem. Och han sade: Hon är rättfärdig, till skillnad från mig [alt. mer rättfärdig än jag]; ja, därför att jag inte gav henne till Shela, min son [gjorde hon som hon gjorde]. Men han lät fortsättningsvis inte [Shela] att känna henne [gav henne ändå inte som hustru till Shela].

[Att ”känna” kan också ha betydelsen att ”ha sexuellt umgänge med”. Endera gav han inte henne till hustru åt Shela för att han fortfarande var rädd att Shela skulle dö, eller för att han själv hade haft sexuellt umgänge med henne. De senare lagarna i Moseböckerna förbjuder far

och son att ha sexuellt umgänge med samma kvinna. En annan möjlig förståelse är att Juda själv aldrig mer hade sexuellt umgänge med henne. Men han kan ha tagit henne under sitt beskydd, som barnens far.]

Tamar föder tvillingar: Zerach och Perets. 1 Mos 38:27–30

Och det var [vajehi] tid för henne att föda. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se inifrån tältet] Det fanns tvillingar i hennes mage.

Och det var [vajehi] när hon höll på att föda. Och han [det ena barnet] sträckte ut sin hand. Och hjälpkvinnan [barnmorskan] greppade tag [i handen]. Och hon band en röd tråd [ordagrant: rött] runt handen medan hon sa: Denne kom ut först.

Och det var [vajehi] när han drog tillbaka handen. Och se! [vehinneh – vi får se en ny scen inifrån tältet] Ut kommer hans bror! Och hon sade: Vilken spricka [parets] du har spräckt [paratsta] åt dig. Så man gav honom namnet Perets [försvenskat: Perez eller Peres; betyder ”bryta fram” eller ”genombrott”, en ordlek på hebreiska].

Och efteråt kommer hans bror, som har det röda runt handen. Och man gav honom namnet Zerach [försvenskat: Sera, eller Serach; betyder ”lysa” eller ”stråla”].

Josef når framgång, anklagas falskt och fängslas. 1 Mos 39:1–23

[Efter historien om Juda och Tamar återupptas berättelsen om Josef med hjälp av det som kallas en ”återupptagande repetition”. Det sker genom att det sista som berättades om Josef innan sekvensen om Juda och Tamar upprepas: Josef hade förts ner till Egypten och sålts till Potifar.]

Josef ges ansvaret för Potifars hus. 1 Mos 39:1–6a

Och Josef hade förts ner till Egypten. Potifar – befälhavare över livgardet, en egyptisk man – köpte honom av ismaeliterna, som hade fört ner honom dit.

Och HERREN var [vajehi] med Josef. Och mannen blev [vajehi] framgångsrik. Och han var [vajehi] i sin herres, egyptierns, hus.

[Tre *vajehi*-satser direkt efter varandra är unikt i hela GT. De anger i snabbt tempo vad som ligger till grund för den handling som följer.]

Och hans herre såg hur HERREN var med honom; ja, allt han gjorde lät HERREN lyckas väl i hans hand [under hans omsorg]. Och Josef fann favör [välvilja, nåd; hebr. chen] i hans ögon. Och han betjänade honom [blev Potifars personlige tjänare]. Och han anförtrodde honom sitt hus; ja, allt det som tillhörde honom överlämnade han i hans hand. [parallellism]

Och det var [vajehi] från den tid då han anförtrott honom sitt hus; ja, allt som tillhörde honom. [parallellism] Och HERREN välsignade egyptierns hus för Josefs skull. Ja,

HERRENS välsignelse var [vajehi] över allt som tillhörde honom, i huset såväl som fältet. [parallellism]

Och han överlämnade allt som tillhörde honom i Josefs hand, och han bekymrade sig inte över [ordagrant: visste inte av] någonting som han [Josef] hade hand om, förutom maten [ordagrant: brödet] som han skulle äta.

Josef anklagas och fängslas. 1 Mos 39:6b–20a

Och Josef hade [vajehi] en vacker gestalt; ja, han var vacker att se på. [parallellism]

Och det var [vajehi] efter dessa händelser. Hans herres hustru började kasta blickar [ordagrant: lyfte sina ögon mot] mot Josef. Och hon sade: Ligg med mig!

Men han vägrade. Och han sade till sin herres hustru. Lyssna! [hen – uppmärksamhetsmarkör] Min herre bekymrar sig inte, för min skull, om något som hör till huset; ja, allt som tillhör honom har han överlämnat [gett, hebr. natan] i min hand. [parallellism]

Det finns ingen som är mäktigare i detta hus än jag, och han har inte undanhållit mig någonting – förutom dig, eftersom du är hans hustru. Så hur skulle jag kunna göra denna stora missgärning? Ja, jag skulle synda mot Gud!

Och det var [vajehi] så att även om hon talade till Josef dag efter dag, så lyssnade han inte till henne [lydde inte] så att han lade sig ner hos henne för att vara med henne.

Och detta hände [vajehi] vid denna tid. Han gick in i huset för att utföra sitt arbete, och ingen annan av husets män [andra tjänare] var i huset.

Då tog hon tag om hans mantel [eller något annat yttre klädesplagg, hebr. beged] med orden [lemor]: Ligg med mig! Men han lämnade sin mantel i hennes hand. Och han flydde. Ja, han for ut [ur huset]. [parallellism]

Och det var [vajehi] då hon insåg: Sannerligen [hebr. ki]: han har lämnat sin mantel i min hand [hon kunde använda den till vad hon vill].

Ja, han flydde ut. [Detta är en återupptagande repetition efter *vajehi*-satsen ovan.]

Då ropade hon på männen i sitt hus. Och hon talade till dem med orden [lemor]: Se! [hebr. reu; fungerar här som hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Man har fört in en hebreisk man till oss. För att roa sig med oss kom han till mig – för att ligga med mig. Då ropade jag med hög röst. Och det var [vajehi] när han hörde att jag höjde min röst. Ja, jag ropade. [parallellism] Då lämnade han sin mantel hos mig. Och han flydde. Ja, han for ut [ur huset]. [parallellism]

Och hon lät hans mantel vila vid sin sida – till dess att hennes herre skulle komma hem.

[Genom att beskriva Josef som ”en hebreisk man” lyfter hon fram att han är en främling. Han har inte bara betett sig dåligt mot henne, det är ett angrepp mot alla i huset – enligt hennes lögn. Han, den hebreiska tjänaren, har kommit för att roa sig på deras, egyptiernas, bekostnad.

Anklagelsen riktas också mot hennes man, Potifar, som ”låtit föra in” den hebreiske mannen i deras hus.]

Och hon berättade för honom om de här händelserna med orden [lemor]: Han kom till mig – tjänaren, hebréen som du har fört in till oss – för att roa sig med mig [nu säger hon inte ”oss”, som hon gjorde när hon riktade sig till tjänarna]. Och det var [vajehi] när jag höjde min röst. Ja, jag ropade! [parallellism] Då lämnade han sin mantel hos mig. Och han flydde ut.

[Hur annorlunda är inte Josef i jämförelse med Juda i berättelsen innan. Juda betalade för att gå in till en kvinna han trodde var prostituerad. Josef lockas dag efter dag av en rik, troligen vacker, kvinna – men han står emot frestelsen.

Juda avslöjas som skyldig av den pant han frivilligt överlämnat; Josef är oskyldig, men anklagas genom en falsk ”pant”. Juda säger att Tamar var mer rättfärdig än han; Josef är rättfärdig. Att berättelsen om Juda och Tamar infogats strax innan den här sekvensen gör att Josefs karaktär, hans rättfärdighet, accentueras.]

Och det var [vajehi] när hans herre hade hört sin hustrus ord som hon berättade för honom med orden [lemor]: Enligt dessa ord har han handlat [gjort, hebr. asah] mot mig. Då upptändes hans vrede [idiomatiskt uttryck som ordagrant betyder: hans näsa brann]!

[Roten dvr återkommer trefalt, både som verb och substantiv. Roten kan avse: sak, ord, budskap, berättelse. En översättning som tydliggör detta kunde bli: Och det var när hans herre hade hört sin hustrus *ord* som hon *ordat* till honom genom att säga: Enligt dessa *ord* har han handlat mot mig.]

Och Josefs herrar grep honom. Och man överlämnade [gav; hebr. natan] honom till det runda huset, platsen där kungens fångar hölls fångna.

[Josef hade utsetts till herre över allt i Potifars hus. Detta förändrades nu bryskt. Alla andra blev nu Josefs herrar.

Det ”runda huset” är en beskrivning som används endast i Josefberättelsen. Det är alltså inget vanligt ord för ”fängelse”. Det som avses är kanske en del av ett fort. Byggnaden där fångarna hölls var kanske rund, eller så var byggnaden omsluten av en mur. Den unika beskrivningen kan ses som ett tecken på att berättelsen är autentisk; den verkar beskriva en konkret byggnad med en specifik form.]

Josef ges ansvaret över fängelset. 1 Mos 39:20b–23

Och han var [vajehi] där i det runda huset. Och HERREN var [vajehi] med Josef.

Och han sträckte ut sin trofasta nåd mot honom [hebr. chesed; kopplas alltid till trohet i en relation, ofta förbundstrohet.]. Ja, han gav [hebr. natan] honom sin favör [hebr. chen] inför ögonen på den som ansvarade för [hebr. sar] det runda huset. [parallellism]

Och den som ansvarade för det runda huset överlämnade [gav; hebr. natan] alla fångarna som fanns i det runda huset i Josefs hand. Ja, allt som skulle göras skulle ske genom honom [under Josefs överinseende; ordagrant: allt som görande där, han var görande]. [parallellism]

Den ansvarige för det runda huset behövde inte övervaka någonting som var i hans [Josefs] hand, för HERREN var med honom, och det som han gjorde lät HERREN lyckas väl.

[Precis som Potifar, kunde ledaren för fängelset lita helt och fullt på Josef. De hebreiska verben bakom ”övervaka”, ”göra” och ”lyckas” står alla i particip-formen; det var således kontinuerligt så.]

Josef tyder drömmar i fängelset. 1 Mos 40:1–23

Bagaren och munskänken fängslas. 1 Mos 40:1–4

Och det var [vajehi] efter dessa händelser. De hade förbrutit sig – munskänken till kungen i Egypten, liksom hans bagare – mot sin herre, kungen i Egypten. Ja, Farao var vred på sina två hovmän [hebr. saris]: på ledaren [hebr. sar] över munskänkarna och på ledaren över bagarna. [parallellism]

Och han överlämnade [gav; hebr. natan] dem i förvaret [för att bevakas], det hus som tillhörde den ansvarige [hebr. sar] för livvakten – det runda huset, platsen där Josef hölls fången. Och den ansvarige för livvakten utsåg Josef att vara med dem. Och han betjänade dem [samma uttryck som när han betjänade Potifar, 1 Mos 39:4]. Och dagarna blev många i förvaret.

[Nu får vi veta vilket specifikt hus ”det runda huset” var. Det tillhörde den ansvarige för kungens livvakt. Detta är ytterligare en indikation på att det är en autentisk berättelse. Det var inget allmänt ”fängelse”; det var ett specifikt hus, med en speciell form, med ett speciellt ”namn”, som tillhörde en specifik person.]

Josef tyder bagarens och munskänkens drömmar. 1 Mos 40:5–23

Och de drömde en dröm de två, var och en sin egen dröm, under samma natt. Var och en med sin egen uttydning av drömmen, munskänken och bagaren – som tillhörde Egyptens kung, som var fångar i det runda huset.

Och Josef kom till dem på morgonen. Och han betraktade dem. Och se! [vehinnam – perspektivbyte, vi får se med Josefs ögon] De var bedrövade!

Och han frågade Faraos hovmän [hebr. saris] som var med honom i förvaret, hans herres hus, med orden [lemor]: Varför är era ansikten så dystra idag?

Och de sade till honom: Vi drömde en dröm, men det finns ingen uttydare för den. Då sade Josef till dem: Är det inte så att hos Gud finns uttydningarna? Berätta nu [hebr. na] för mig!

Och den ansvarige [sar] för munskänkarna berättade sin dröm för Josef. Han sade till honom: Det var i min dröm: Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se drömmen med munskänkens ”ögon”] En vinstock (ett vinträd) var framför mig. Och på vinstocken fanns tre grenar. Och knappt hade den börjat knoppas, så sköt den i blom och bar fram mogna klasar av druvor.

Och Faraos bägare var i min hand. Och jag tog druvorna. Och jag pressade dem [druvsaften] i Faraos bägare. Och jag överräckte [gav; hebr. natan] bägaren i Faraos öppna hand [ordagrant: på Faraos handflata].

Och Josef sade till honom: Detta är dess uttydning. De tre grenarna – tre dagar är de. Om ytterligare tre dagar ska Farao lyfta upp ditt huvud [benåda, ett idiomatiskt uttryck] och ge dig din position tillbaka. Du ska överräcka Faraos bägare i hans hand, som det var bestämt tidigare, när du var hans munskänk.

Så [ki – uttrycker emfas] kom då ihåg mig när det går väl för dig. Ja, jag ber dig [hebr. na]: Visa [hebr. asah] mig trohet [hebr. chesed – uttrycker trohet i en relation] så att du tar upp min sak med Farao, och han släpper ut mig ur detta hus. Jag har ju blivit bortövad från hebréernas land, och inte heller här har jag gjort någonting. Ändå har jag blivit lagd i den här hålan [samma ord som för brunnen han kastades i].

Och den ledande [sar] bagaren såg att uttydningen var god. Och han sade till Josef: Också jag var i min dröm. Och se! [vehinneh – perspektivbyte] Tre korgar med vitt bröd [hebr. chori; unikt ord i GT, tolkningen stöds av motsvarande ord i eblaitiska] var på mitt huvud. I den översta korgen fanns alla slag av rätter för Farao, gjorda av en bagare. Men fåglarna åt av det från korgen, från mitt huvud.

Och Josef gav ett svar. Han sade: Detta är min uttydning: De tre korgarna, det är tre dagar. Om ytterligare tre dagar ska Farao lyfta upp ditt huvud från dig [avlägsna det]. Han ska hänga upp dig på trä, och fåglarna ska äta köttet från dig.

[Josef inleder med exakt samma ord som vid den positiva tolkningen för munskänken: Farao ska ”lyfta upp ditt huvud”; men nu fortsätter han inte med ”och ge dig din position tillbaka” – utan med ”från dig”.]

Och det var [vajehi] under den tredje dagen, Faraos födelsedag. Och han ordnade [hebr. asah] en fest för alla sina tjänare. Och inför sina tjänare lyfte han upp huvudet för munskänkarnas ledare, liksom huvudet för bagarnas ledare. Ja, han återinsatte ledaren för munskänkarna som sin munskänk. Och han överräckte bägaren i Faraos öppna hand – men ledaren för bagarna hängde han upp, i enlighet med den uttydning som Josef gett dem. [parallellism]

Men ledaren för munskänkarna kom inte ihåg Josef. Han glömde bort honom. [inclusio]

Farao drömmer, hungersnöden kommer. 1 Mos 41:1–57

Farao drömmer. 1 Mos 41:1–13

Och det var [vajehi] närmare två år senare. Och Farao hade en dröm.

Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se drömmen med Faraos ”ögon”] Jag står invid floden.

[Med ”floden” avses Nilen. *Jeor* är ett egyptiskt lånord som betyder kanal eller flod. I Egypten användes det om Nilen eller dess kanaler.]

Och se! [vehinneh; när en dröm beskrivs återkommer ”vehinneh” för varje ny scen] Ur floden stiger sju kor, vackra att se på och feta [välgödda]. Och de betade av gräset vid stranden.

Och se! Sju andra kor stiger upp efter dem från floden, eländiga att se på och utmärglade. Och de ställde sig invid [de andra] korna vid stranden av floden. Och de kor som var eländiga att se på och utmärglade åt upp de sju kor som var vackra att se på och feta.

Och Farao vaknade.

Och han sov. Och han drömde en andra gång.

Och se! Sju ax stiger upp, på ett och samma strå, feta och vackra. Och se! Sju ax, magra och svedda av östanvinden, skjuter upp efter dem. Och de magra axen slukade de sju ax som var feta och välfyllda.

Och Farao vaknade. Och se! Det var en dröm! [Vi får tillsammans med Farao uppleva när han yrvaket inser: Det var en dröm!]

Och det var [vajehi] på morgonen. Han oroades i sitt inre [ordagrant: hans ande var orolig]. Och han sände bud och kallade på alla Egyptens magiker [spåmän; hebr. chartom]; ja, alla dess visa män. [parallellism] Och Farao berättade sin dröm för dem – men det fanns ingen som kunde tyda dem åt Farao [två drömmar – ett budskap].

[Även här finns ett egyptiskt lånord. Det är ordet för magiker, spåman eller drömtydare: *chartom.*]

Men den ledande munskänken tilltalade Farao med orden [lemor]. Mina synder måste jag påminna om idag. Farao var vred på sin tjänare. Och han överlämnade mig till att bevakas i det hus som tillhör den ansvarige [hebr. sar] för livvakten, mig och den ledande bagaren.

Vi drömde en dröm under en och samma natt, jag och han. Var och en med en egen uttydning av den dröm som vi hade drömt. [kiasm] Och där med oss var en hebreisk yngling, en tjänare till den som ansvarar för [sar] livvakten. Och vi berättade [om våra drömmar] för honom. Och han uttydde våra drömmar för oss, var och en i enlighet med sin dröm tydde han. [kiasm]

Och det blev [vajehi] som han uttytt åt oss; ja, så blev det. [parallellism] Jag blev återinsatt i min tjänst, men han blev upphängd. [parallellism]

Josef tolkar drömmarna. 1 Mos 41:14–32

Och Farao sände [bud]. Och man kallade på Josef. Och man skyndade sig att hämta honom från hålan [hebr. bor; samma ord används om brunnen Josef kastades i]. Och man rakade honom. Och man bytte hans kläder. Och man förde honom till Farao.

Och Farao sade till Josef: En dröm drömde jag, men någon uttydare finns inte för den. Men jag fick höra om dig med orden [lemor]: Om du hör en dröm, så kan du tyda den.

Och Josef svarade Farao med orden: Inte jag, Gud ska ge Farao ett fullödigt [hebr. shalom] svar.

[Förutom fred eller frid så innebär *shalom* även helhet och fullkomlighet. Farao ska få veta allt han behöver veta.]

Och Farao talade till Josef: I min dröm: Se, [hinneh, uppmärksamhetsmarkör], jag stod vid stranden av floden.

Och Farao berättade för Josef: I min dröm: Där var jag [hebr. hinneni] – stående vid stranden av floden.

[När drömmar återges återkommer *vehinneh,* som översätts ”Och se!”, för varje ny scen. Det innebär att vi får se drömmen med Faraos ”ögon”. Nu beskrivs drömmarna mer utförligt än när de först rapporterades.]

Och se! Ur floden stiger sju kor, feta och med vacker form. Och de betade av strandgräset.

Och se! Sju andra kor stiger upp efter dem, magra med mycket eländig form – ja, utmärglade. Jag har aldrig sett något så eländigt i hela Egyptens land. Och de utmärglade och eländiga korna åt upp de sju första korna som var feta.

Ja, de fick dem i sig. Men man kunde inte veta att de fått dem i sig, för när man såg på dem såg de eländiga ut – liksom i början. Och jag vaknade.

Och jag såg i min dröm. Och se! Sju ax stiger upp, på ett och samma strå, välfyllda och vackra.

Och se! Sju ax, magra – svedda av östanvinden och förtorkade – skjuter upp efter dem. Och de magra axen slukade de sju vackra axen.

Och jag berättade åt magikerna [spåmännen; hebr. chartom], men det fanns ingen förklaring för mig.

Och Josef sade till Farao: Faraos dröm är en [hebr. echad; två drömmar – ett budskap]. Det som Gud är i beråd att göra, har han kungjort [hebr. nagad] för Farao.

Dessa sju välgödda [hebr. tov] kor – sju år innebär de; likaså de sju välfyllda [hebr. tov] axen – sju år innebär de. Drömmen är en.

Och de sju korna, utmärglade och eländiga [hebr. ra], som stiger upp [ur Nilen] efter dem – sju år är de; liksom de sju axen, tomma och svedda av östanvinden – de innebär sju år av hunger.

Detta är budskapet [hebr. davar] med det som jag har berättat [hebr. davar] åt Farao: Det som Gud håller på att göra [ordagrant: är görande, particip], har han uppenbarat för Farao.

Lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Sju år kommer med stort överflöd i hela Egyptens land, men sedan tornar sju år av hungersnöd upp sig efter dem. [parallellism] Och man kommer att glömma allt överflöd i Egyptens land; ja, hungersnöden ska förtära landet.

Och man ska inte veta av [hebr. jada] överflödet i landet när hungersnöden som följer efteråt drabbar [ordagrant: från ansiktet av hungersnöden], för den är mycket svår [ordagrant: mycket tung].

Vad gäller att drömmen upprepades två gånger för Farao, det skedde för att saken är fast beslutad av Gud; ja, med hast kommer Gud att göra detta [ordagrant: Gud skyndar för att göra detta]. [parallellism]

[Om den sista satsen tolkas som en parallellism innebär uttrycket ”med hast” att det som Gud har beslutat med säkerhet kommer att ske.]

Josef ger goda råd och upphöjs. 1 Mos 41:33–46

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Farao må utse en man, förståndig och vis, och sätta honom över Egyptens land – så må Farao göra.

Och utse tillsyningsmän [fogdar, ansvariga] över landet, och kräv in en femtedel från Egyptens land under de sju åren av överflöd. Låt dem hopa upp [samla in] all föda [hebr. ochel; syftar här på säd] under de goda åren, de som är i antågande, och lagra upp säden [hebr. bar] under Faraos överinseende [ordagrant: under Faraos hand] så att ni har föda i städerna. Håll dem [förråden] under bevakning. Och födan [säden] ska vara som ett förråd för landet inför de sju åren av hungersnöd som kommer att vara över Egyptens land. Och landet ska inte gå under av hungersnöden.

Och förslaget var gott i Faraos ögon, liksom i alla hans tjänares ögon. Och Farao sade till sina tjänare: Går det att finna en man som denna, som har Guds Ande i sig?

Och Farao sade till Josef: Efter att Gud har låtit dig veta allt detta, finns det ingen så förståndig och vis som du.

Du ska vara över mitt hus och din mun ska allt mitt folk rätta sig efter. Bara tronen [Farao] kommer att vara högre än dig.

[Den hebreiska texten säger ordagrant: *på din mun ska kyssa allt mitt folk*. Sammanhanget gör att den naturliga förståelsen är att de ska rätta sig efter vad Josef säger, vad hans mun uttalar. Det finns också en möjlighet att uttrycket syftar på att folket ska hylla Josef. Men eftersom uttrycket följs av att tronen kommer att vara högre än Josef är det mer troligt att det handlar om lydnad.

Vilken officiell position ges Josef? En vanlig tolkning är att Josef blev visir (eng. *vizier*), vilket är titeln för Faraos högste tjänsteman. Men det sägs endast att Josef skulle ”vara över Faraos hus”. På basis av hebreiskan går det inte att fastslå huruvida det var en position som var unik för Josef och hans ansvar inför den kommande hungersnöden, eller om han gavs en etablerad titel och position.

Man bör notera att det i hebreiskan är samma beskrivning som för den position han tidigare haft: först ”över Potifars hus”, senare ”över fångenskapens hus” och nu ”över Faraos hus”. Eftersom uppgiften att ansvara för förberedelserna inför hungeråren var ny finns det skäl att tro att Josef inte blev en ”visir” utan fick en unik uppgift och ställning.]

Och Farao sade till Josef: Se! [hebr. reu; motsvarar hinneh, uppmärksamhetsmarkör] Jag sätter dig [utnämner, ger; hebr. natan] över hela Egyptens land.

Och Farao tog bort sin signetring från sin hand. Och han satte [hebr. natan] den på Josefs hand. Och han klädde honom i kläder av fint linne [hebr. shesh; ett egyptiskt lånord]. Och han hängde [ordagrant: placerade; hebr. sim] en kedja av guld på hans hals.

Och han lät honom åka i den andra vagnen som han hade [som visade att Josef nu var näst i rang efter Farao]. Och man [de som sprang framför den kungliga vagnen] ropade framför honom: Avrech!

[*Avrech* är troligen ett egyptiskt lånord som betyder ”Ge akt!”; en uppmaning att visa respekt för en hög egyptisk tjänsteman.]

Så satte [hebr. natan] han honom över hela Egyptens land. [inclusio]

Och Farao sade till Josef: Jag är Farao, och utan din tillåtelse [ordagrant: förutom dig] ska ingen lyfta vare sig hand eller fot i hela Egyptens land [ingen får göra något utan Josefs godkännande].

Och Farao gav Josef namnet Tsofnat-Paneach. Och han gav honom Asenat – dotter till Poti-Fera, präst i On – som hustru.

[Poti-Fera är snarlikt Potifar som han tidigare tjänat hos, men det är mer troligt att det var en annan man. Namnen stavas olika, och det som sägs om dem harmonierar inte, se 1 Mos 37:36; 39:1, 4. Namnet är en hebreisk återgivning av ett egyptiskt namn som kan betyda ”Gåva från (guden) Ra” eller möjligen ”Guden har talat – han lever”.]

Och Josef drog ut över Egyptens land [för att inspektera och klargöra vad som behöver

göras]. Josef var 30 år när han stod inför Farao, kung över Egypten. Och Josef lämnade Faraos ansikte [närhet]. Ja, han for omkring över hela Egyptens land. [kiasm]

De sju åren av överflöd. 1 Mos 41:47–53

Och landet producerade, under de sju åren av överflöd, så att man fick händerna fulla.

[Här finns en ordlek. ”Sju år av överflöd” är: *be**sh**eva **sh**nei has**s**ava*. S-ljuden skrivs med samma konsonant på hebreiska: בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע. Orden ”sju” och ”överflöd” har också samma rot: שבע. ”Händerna fulla” innebär att landet producerade så mycket att det blev svårt att ta tillvara.]

Och han samlade in all föda [säd och annat som behövdes] under de sju [goda] år som var i Egyptens land. Och han lagrade [hebr. natan] födan i städerna; födan från stadens fält som omgav henne [staden] lagrade han inom henne. [parallellism]

Josef hopade upp säd som havets sand, enorma mängder [ordagrant: en myckenhet av mycket], tills det blev så att man slutade hålla räkning; ja, det var inte [längre] möjligt att hålla räkning. [kiasm][parallellism]

Och åt Josef föddes två söner innan hungerns år kom, som Asenat – dotter till Poti-Fera, prästen i On – födde åt honom. [kiasm]

Och Josef gav sin förstfödde namnet Manasse [hebr. Menasheh], för Gud har fått mig att glömma [hebr. nashah] all min olycka [svårigheter, lidande, orättvisa behandling] och hela min fars hus.

Och den andra gav han namnet Efraim, för fruktsam [hebr. hifrani] har Gud gjort mig i mitt lidandes land.

[Efraim kommer från verbet ”bära frukt”, *parah*. På hebreiska låter det så här: *E**fra**im ki hi**fra**ni*/ אֶפְרַיִם כִּי־הִפְרַנִי]

Och de kom till ända, de sju åren av överflöd som var i Egyptens land. [inclusio]

Sju år av hunger. 1 Mos 41:54–57

[Precis som för de goda åren ovan ramas sekvensen för åren av hunger in av ett *inclusio*.]

Och de tog sin början, de sju åren av hunger som skulle komma, i enlighet med vad Josef hade sagt. Och det blev [vajehi] hungersnöd i alla länder [i regionen], men i hela Egyptens land fanns det bröd. [parallellism]

Och hela Egyptens land började hungra. Och folket ropade till Farao efter bröd. Då sade Farao till hela Egypten [alla egyptier]: Gå till Josef. Det han säger åt er, det ska ni göra.

Och hungersnöden var över hela landet [ordagrant: hela ansiktet av landet]. Då öppnade Josef upp allt som fanns för dem. Och han sålde till egyptierna. Men den blev allt starkare, hungersnöden i Egyptens land. [kiasm]

Och alla länder [i området; hebr. erets] kom till Egypten för att köpa säd, [de kom] till Josef; ja, [hebr. ki; ger emfas] svår var hungersnöden i hela området [hebr. erets]. [inclusio]

[*Erets* förekommer sju gånger i sekvensen ovan. *Erets* kan avse allt från hela jordklotet till ett litet område eller en bit mark. Beroende av sammanhang kan det översättas: ”jorden” (jordklotet), ”land”, ”område”, ”region” eller ”mark”. Den sista meningen såväl inleds som avslutas med *kol haarets*.]

Brödernas första resa till Egypten. 1 Mos 42:1–43:1

Tio av bröderna ger sig av till Egypten. 1 Mos 42:1–5

Och han insåg [hebr. ra’ah], Jakob, att det fanns säd i Egypten. Då sade Jakob till sina söner: Varför står ni [här] och ser [hebr. ra’ah] på varandra?

[Verbet ”att se”, *ra’ah,* inleder och avslutar versen med olika grammatisk form. Den gamle Jakob ”ser” (inser) att det finns säd i Egypten. Men de unga sönerna bara ”ser på varandra”, utan att göra vad som måste göras.]

Och han sade: Lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Jag har hört att det finns säd i Egypten. Far ner dit och köp åt oss därifrån. Så kan vi leva, och inte dö.

Och bröderna till Josef, tio [av dem], for ner för att köpa säd från Egypten. Men Benjamin, bror till Josef, sände Jakob inte iväg tillsammans med sina bröder, för han sade [tänkte, sade för sig själv; hebr. amar]: Tänk om någon olycka drabbar honom.

[Josef och Benjamin var söner till Rakel, den hustru Jakob älskade mest.]

Och så kom Israels söner för att köpa [säd] bland andra som kom [ordagrant: kommande; particip]; ja, [hebr. ki] det var hungersnöd i Kanaans land.

Josef känner igen sina bröder – och anklagar dem. 1 Mos 42:6–25

Och Josef, han var den som styrde över landet; han var den som sålde av säden till allt folk i landet. [parallellism]

Och så anlände de, bröderna till Josef. Och de bugade sig för honom, med sina ansikten mot marken [som Josef drömt, mer än 20 år tidigare, se 1 Mos 37:5–8].

Och Josef fick syn på sina bröder. Och han kände igen dem, men oigenkännlig var han för dem [klädd som en egyptier i hög ställning]. [parallellism]

[Samma verb används för ”känna igen” och ”vara oigenkännlig”. Verben följer varandra, vilket gör uttrycket elegant.]

Och han talade barskt till dem. Ja, han sade till dem: Varifrån kommer ni? [parallellism]

Och de sade: Från Kanaans land, för att köpa föda.

Ja, Josef kände igen sina bröder, men de kände inte igen honom.
[kiasm][parallellism][inclusio]

Och Josef kom ihåg [tänkte på; hebr. zachar] drömmarna som han drömt om dem. Och han sade till dem: Spioner är ni! För att se var landet är oskyddat [ordagrant: naket] har ni kommit.

Och de sade till honom: Nej, min herre! Dina tjänare har kommit för att köpa föda! Vi är alla söner till en och samme man. Ärliga är vi! Inte är dina tjänare spioner!

Men han sade till dem: Nej! Det är för att se var landet ligger oskyddat [ordagrant: naket] som ni har kommit.

Och de sade: Tolv är dina tjänare. Bröder är vi, söner till en och samme man i Kanaans land. Men se! [vehinneh – perspektivbyte; de är bara tio som står där, inte tolv] Den yngste är med vår far nu – och den ene finns inte längre.

Men Josef sade till dem: Det är som jag har sagt er med orden [lemor]: Spioner är ni!

På detta sätt ska ni prövas, så sant Farao lever: Ni kommer härifrån bara genom att er bror, den yngste, kommer hit. Sänd iväg en av er för att hämta er bror, men ni [andra] ska fängslas. Så ska era ord prövas, om sanningen är hos er eller inte, så sant Farao lever.

Sannerligen [hebr: ki], spioner är ni! [kiasm]

Och han samlade dem i ett förvar, i tre dagar [verbet bakom ”samlade” är snarlikt Josef: jeesof].

Och Josef sade till dem, den tredje dagen: Så ska ni göra och ni får leva, Gud fruktar jag. Om ni är ärliga, låt en av era bröder hållas fången i huset där ni hållits under bevakning. Men ni [andra]: Far iväg, och ta med er säd för hungern i era hem – men er bror, den yngste, ska ni föra till mig. Så ska era ord visa sig vara sanna och ni ska inte dö. Och de gjorde så [de gick med på vad Josef föreslagit]. [inclusio]

Och var man sade till sin bror: Det är verkligen så att vi är skyldiga vad gäller vår bror, för när vi såg hans själs ångest då han sökte nåd hos oss – lyssnade vi inte. På grund av detta har denna ångest kommit över oss [den ångestfyllda situation de befann sig i].

Och Ruben svarade dem med orden [lemor]: Är det inte så att jag talade till er med orden [lemor]: Synda inte så mot ynglingen! Men ni lyssnade inte! Och nu ska hans blod – ja, lyssna [hinneh] – det ska utkrävas!

De insåg inte att Josef kunde förstå dem, för en tolk fanns mellan dem. Och han vände sig bort från dem. Och han grät. Men han återvände till dem. Och han talade till dem. Och han tog från dem Simeon [hebr. Shimón]. Ja, han fängslade honom inför deras ögon.
[parallellism]

Och Josef gav en befallning: Fyll deras kärl [packsäckarna] med säd, men lägg tillbaka deras silver i var och ens säck, och ge färdkost för resan. Ja, så gjorde man för dem.

Bröderna beger sig hemåt – silvret är kvar. 1 Mos 42:26–28

Och de lyfte upp säden på sina åsnor. Och de vandrade bort därifrån.

Och en av dem öppnade sin packväska för att ge foder åt sin åsna när de stannat inför natten. Och han såg sitt silver. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med hans ögon] Det var i mynningen av packväskan!

[Ordet för packväska, *amtachah,* är unikt för Josefberättelsen. Det används parallellt med vanliga ord som ”kärl” och ”säck” för det som säden förvarades i. Troligen är det en speciell typ av förvaringsväska, korg eller säckliknande.]

Och han sade till sina bröder: Mitt silver har lagts tillbaka; ja, det är här i min packväska! Deras hjärtan slog våldsamt [ordagrant: ”for ut”]. De blev förskräckta och frågade sinsemellan: Vad är detta som Gud har gjort mot oss?

Benjamin måste med till Egypten, men Jakob vägrar. 1 Mos 42:29–43:1

Och de kom till Jakob, deras far, till Kanaans land. Och de berättade för honom allt som hade hänt dem med orden [lemor]: Den man som var herre i landet talade stränga ord till oss. Ja, han såg oss som spioner i landet.

[Bakom uttrycket ”såg oss som” finns verbet *natan,* vars grundbetydelse är ”ge”. Här används *natan* i en annan betydelse: att tillskriva någon en uppgift, roll eller position.]

Men vi sade till honom: Vi är ärliga, vi är inte spioner. Tolv är vi, bröder, söner till vår far. Den ene finns inte längre, och den yngste är nu [ordagrant: i dag] med vår far i Kanaans land.

Och han sade till oss, den som var herre i landet: På detta sätt ska jag veta att ni är ärliga: Er broder, den ena, ska ni lämna hos mig. Men vad gäller hungersnöden i era hem: Ta [det ni behöver] och gå! Men för hit er bror, den yngste, till mig. Då vet jag att ni inte är spioner, utan ärliga. Er bror ska jag då överlämna till er och ni kan fritt röra er i landet.

Och det var [vajehi] när de höll på att tömma [particip] sina säckar. Och se! [vehinneh – perspektivbyte; vi får se med brödernas ögon] Var och ens knyte med silver fanns i säcken! Och de betraktade sina knyten med silvret – de och deras far. Och de fruktade.

Och Jakob, deras far, sade till dem: Ni gör mig barnlös. Josef finns inte längre, och Simeon finns inte längre. Och Benjamin ska ni ta! Över mig har allt detta kommit.

Och Ruben talade till sin far med orden [lemor]: Två av mina söner kan du döda om jag inte för honom tillbaka till dig [Ruben hade totalt fyra söner]. Överlämna honom nu i min hand [under mitt ansvar], och jag ska föra honom tillbaka till dig.

Men han svarade: Han ska inte gå ner, min son, med er. För hans bror är död och han är ensam kvar [av Rakels söner]. Om något ont skulle hända honom på vägen där ni vandrar, så far mina gråa hår med sorg ner i dödsriket [hebr. sheol].

Men hungersnöden var svår i landet.

[Notera att ”gå ner”, *jered,* används två gånger. Benjamin ska inte ”gå ner” till Egypten, men om något händer Benjamin kommer Jakob att ”gå ner” i dödsriket.

Prövningen var inte över. Jakob kommer ännu att tvingas ompröva sitt beslut.]

Bröderna återvänder till Josef. 1 Mos 43:2–34

Jakob övertalas att sända med Benjamin. 1 Mos 43:2–14

Och det var [vajehi] när de hade ätit upp säden som de hade hämtat från Egypten. Då sade deras far till dem: Återvänd! Köp oss lite föda!

Och Juda talade till honom med orden [lemor]: Mannen varnade oss verkligen med orden [lemor]: Se inte mitt ansikte igen – med mindre än att er bror är med er. Om du sänder vår bror med oss, ska vi dra ner och köpa säd åt dig till föda. Men om du inte sänder [honom] drar vi inte ner, för mannen sade till oss: Se inte mitt ansikte med mindre än att er bror är med er. [parallellism][inclusio]

Och Israel sade [Israel och Jakob är samma person, se 1 Mos 32:28]: Varför har ni gjort så ont mot mig att ni berättade för mannen att ni har ännu en bror?

Och de sade: Mannen frågade och frågade angående oss och vår släkt med orden [lemor]: Lever er far fortfarande? Har ni en bror? Då berättade vi för honom hur det låg till. Hur skulle vi ha kunnat veta att han skulle säga: För ner er bror?

Och Juda sade till Israel, sin far: Sänd ynglingen [den unge mannen; hebr. na’ar] med mig, så kan vi resa oss och vandra iväg så att vi får leva och inte dö – såväl vi, som du själv och våra små [hebr. taf; kan utöver barn inkludera kvinnor och äldre].

[*Na’ar* kan användas om allt från spädbarn till vuxna män. Benjamin är ungefär 30 år om man utgår från de tidsuppgifter som getts tidigare. *Na’ar* används i regel för män som står under någon annans auktoritet snarare än som en strikt åldersangivelse.]

Jag ska ansvara för honom. Från min hand [av mig] kan du utkräva honom. Om jag inte för honom tillbaka till dig och ställer honom inför ditt ansikte, kommer jag att bära på skuld inför dig alla [mitt livs] dagar. Sannerligen, om vi inte hade dröjt oss kvar så länge, hade vi ju redan nu varit tillbaka en andra gång.

Och deras far Israel sade till dem: Om det nu är så, gör då på detta sätt: Tag med av det bästa landet har att erbjuda i era kärl och ta med en gåva till mannen: lite balsam och lite honung, styrax och ladanum, pistaschnötter och mandlar.

[Såväl *styrax officinalis* som *ladanum* är värdefull aromatisk kåda som användes till parfym, medicin och rökelse. Det är delvis samma produkter som ismaeliterna fraktade till Egypten när de tog med Josef. Det som tillkommer är honung, pistaschnötter och mandlar.]

Silver i dubbel mängd ska ni ta med er [ordagrant: ta i era händer] och det silver som fanns i mynningen av era packväskor ska ni återbörda [ordagrant: återbörda i era händer]. Kanske har han gjort ett misstag? Och ta också er bror. Och res er och återvänd till mannen.

Må Gud den allsmäktige [El Shaddai] ge er barmhärtighet [välvilja. hebr. rachamim] inför mannen så att han sänder er andre broder [Simeon] med er, liksom Benjamin. Och vad gäller mig: Blir jag barnlös så blir jag barnlös.

Bröderna återvänder till Josef – och bjuds på måltid. 1 Mos 43:15–34

Och männen tog gåvan och den dubbla mängden silver som de tagit med sig [ordagrant: tagit i sina händer], liksom Benjamin. Och de reste sig. Och de for ner till Egypten. Och de stod inför Josefs ansikte.

Och Josef såg att Benjamin var med dem. Och han sade till den som ansvarade för [ordagrant: var över] hans hus: För in männen i huset, slakta ett slaktdjur och tillred det, för männen ska äta med mig vid middagstiden.

[Att asiater, som befolkningen i Kanaan kallades, skulle få äta middag med en ledande egyptier var mycket oväntat. ”Middagstiden” avser ofta ”mitt på dagen”.]

Och mannen gjorde som Josef hade sagt. Och mannen förde in männen i Josefs hus.

Och männen blev förskräckta när de skulle föras in i Josefs hus. Och de sade: På grund av silvret som hade lagts tillbaka i våra säckar den första gången har vi förts in, för att han ska komma över oss; ja, kasta sig över oss för att ta oss som tjänare [hebr. eved], och även våra åsnor [eved används för såväl tjänare som slav].

Och de drog sig nära mannen som ansvarade för Josefs hus. Och de talade med honom vid ingången till huset.

Och de sade: Lyssna på oss, herre [hebr. adon]. Det är verkligen så att vi kom ner för att köpa föda den första gången. Och det var [vajehi] när vi kommit till rastplatsen. Då öppnade vi våra säckar. Och se! [vehinneh – perspektivbyte] Silver i mynningen av var mans säck – vårt silver till sin fulla vikt! Men vi har tagit det med oss tillbaka [ordagrant: vi har återbördat det i våra händer], även silver utöver det har vi fört ner med oss för att köpa föda. Vi förstår inte vem som hade lagt vårt silver i våra säckar.

Och han sade: Frid [shalom] vare med er! Frukta inte! Er Gud – ja, era fäders Gud – har gett er en skatt i era säckar. Ert silver har kommit fram till mig. Och så sände han Simeon till dem.

Och mannen förde in männen i Josefs hus [längre in i huset; ”hus” kan även förstås som ”palats”, med många rum och avdelningar]. Och han gav dem vatten. Och de tvättade sina fötter. Och han gav deras åsnor foder.

De gjorde i ordning sin gåva tills Josef skulle komma vid middagstid, för de hade fått höra att de skulle äta en måltid där [ordagrant: bröd; kan avse en hel måltid].

Och Josef gick in i huset. Och de bar in gåvan som de hade med sig in i huset [ordagrant: gåvan som var i deras händer]. Och de bugade sig för honom, ända till marken.

Och han frågade dem om allt stod väl till. Och han sade: Är allt väl med er far, den gamle, som ni talade om? Lever han ännu?

Och de sade: Det står väl till med din tjänare, vår far. Han lever än. Och de böjde sig; ja, de bugade sig [vördnadsfullt]. [parallellism]

Och han lyfte sin blick. Och han såg Benjamin, sin bror – son till sin egen mor [Josef och Benjamin var Rakels enda barn]. Och han sade: Är detta er bror, den yngste, som ni talade med mig om? Och han sade: Må Gud visa dig nåd, min son!

Och Josef fick brått, för han blev alldeles varm av kärlek [kärleksfull barmhärtighet. hebr. rachamim] till sin bror. Ja, han var nära att brista i gråt. Och han gick in i sin kammare. Och där föll han i gråt.

Och han tvättade sitt ansikte. Och han kom ut. Och han behärskade sig. Och han sade: Duka fram måltiden [ordagrant: bröd].

Och man dukade fram – åt honom för sig, åt dem [bröderna] för sig, och åt egyptierna som åt med honom för sig, för det var så att egyptier inte kunde äta en måltid tillsammans med hebréer; ja, [hebr. ki] det var en styggelse för egyptierna.

Och de satt inför hans ansikte; den förstfödde som den förstfödde, och den yngste som den yngste. Och männen [bröderna] såg med bestörtning på varandra, var man på sin granne.

[De inser med att de placerats enligt ålder. Hur kan denne okände egyptier få det rätt?]

Och man bar ut rätter från hans bord [ordagrant: från hans ansikte] till dem; men Benjamin gavs fem gånger så mycket mat som någon annan. Och de drack. Ja, de gjorde sig glada med honom. [parallellism]

Josef prövar sina bröder. 1 Mos 44:1–34

Josef gillrar en fälla – som slår igen. 1 Mos 44:1–13

Och han befallde den som var över hans hus med orden [lemor]: Fyll männens packväskor med föda [säd], så mycket som de kan bära [lyfta; hebr. nasa], sätt sedan var och ens silver i mynningen av packväskan. Men bägaren, bägaren av silver, ska du sätta i mynningen av den yngstes packväska, tillsammans med silvret för säden. Och han gjorde i enlighet med Josefs ord som han hade talat. [inclusio]

[Ordet för ”packväska”, *amtachah,* återkommer. Den kan öppnas så att man direkt ser silvret ”i dess mynning”.]

Morgonen hade grytt och männen hade sänts iväg, de och deras åsnor. De hade lämnat staden – men hade inte kommit långt, när Josef hade sagt till den som var över hans hus: Res

dig och sätt efter männen; ja, hinn ifatt dem, och säg åt dem: Varför har ni lönat gott med ont? Är det inte den [bägaren] som min herre dricker ur? Ja, än mer, den han utläser tecken med [hebr. nachash]? Ni har gjort det som är ont, när ni handlat så.

[Berättarformen används inte ovan. Det ska förstås som bakgrundinformation som beskriver vad som redan hänt. Berättarformen återkommer i nästa vers, då handlingen förs vidare.

Vad innebär det som sägs om bägaren? I 3 Mos 19:26 förbjuds spådom. Kanske hade Josef påverkats så mycket av egyptierna att han verkligen ägnade sig åt detta; eller så var det endast en del av Josefs list när han nu ville testa, ”utläsa tecken på”, huruvida bröderna förändrats eller ej. Det enda bröderna visste var att dylika bägare kunde användas för spådom. Det fanns ingen orsak för dem att tro annat än att Josef uttydde tecken, precis som andra egyptier i hans position.

I svensk översättning kan man inte se att ordet för ”orm” och verbet ”spå” (utläsa tecken) skrivs identiskt i den hebreiska konsonanttexten: נחש (n-ch-sh). Det är möjligt att göra en association till Edenberättelsen. Här prövas också, liksom i Eden, människans lojalitet. Nu är det Josef som ämnar pröva sina bröder: Kommer de åter att svika, eller har de förändrats?]

Och han hann ifatt dem. Och han talade dessa ord till dem [det Josef instruerat om].

Och de sade till honom: Varför talar min herre sådana ord? Aldrig att dina tjänare skulle kunna göra något sådant! Lyssna! [hen – uppmärksamhetsmarkör] Silvret som vi hittade i mynningen av våra packväskor förde vi tillbaka till dig från Kanaans land. Varför skulle vi då stjäla silver från din herres hus, eller guld? Den hos vilken man finner den, av dina tjänare – ska dö. Och vad gäller oss: Vi ska bli tjänare åt min herre.

Och han sade: Även nu! [gam attah – uppmärksamhetsmarkör] Enligt era ord – så blir det! Den hos vilken man finner den ska bli min tjänare [slav, hebr. eved]; men ni andra ska gå fria.

[Josefs tjänare mildrar det straff bröderna föreslagit. De var säkra på att ingen bägare skulle hittas, men tjänaren visste att bägaren låg där – i Benjamins säck.]

Och de skyndade sig. Och var och en tog ner sin packväska på marken. Och var och en öppnade sin packväska.

Och han började söka. Med den äldste började han, och med den yngste slutade han. Och bägaren blev funnen – i den packväska som tillhörde Benjamin.

Och de rev sönder sina mantlar [som ett tecken på förtvivlan; tidigare är det Jakob som river sönder sin mantel när han får höra att Josef är död, nu drabbas bröderna av samma förtvivlan]. Och var och en lastade sin åsna. Och de återvände till staden.

Juda vädjar till Josef – för Benjamin och bröderna. 1 Mos 44:14–34

Och Juda och hans bröder kom till Josefs hus – han var ännu där. Och de föll ner på marken, inför hans ansikte [nu bugar de sig inte längre, de ”faller till marken” inför Josef; hebr. nafal].

Och Josef sade till dem: Vad är detta för gärning som ni har gjort? Insåg ni inte att jag givetvis är en man som kan tyda tecken, en man som är som jag [har den position som Josef har]?

Och Juda sade: Vad ska vi säga till min herre, vad ska vi berätta? Ja, hur ska vi kunna visa oss rättfärdiga [bevisa vår oskuld]? Gud har funnit dina tjänares skuld. Här är vi, tjänare [hebr. eved] till min herre – såväl vi, som den i vars hand bägaren blev funnen.

[Juda, som nu fungerar som talesperson för bröderna, föreslår ett strängare straff än Josefs sändebud som sade att övriga bröder var fria att gå. Ordet för tjänare, *eved,* kan översättas såväl ”tjänare” som ”slav”. Ordet kommer från en rot vars grundbetydelse är ”arbeta”.]

Och han sade: Aldrig att jag skulle göra så. Den man i vars hand bägaren blev funnen, han ska vara en tjänare åt mig. Men ni, bege er i frid till er far.

Och Juda drog sig närmare honom. Och han sade: Lyssna på mig, herre [hebr. adon]. Låt din tjänare, jag ber dig [hebr. na], få berätta något i min herres öron; och må din vrede inte flamma upp [ordagrant: låt inte din näsa brinna] mot din tjänare – sannerligen, du är som Farao.

Min herre frågade sina tjänare med orden [lemor]: Har ni en far eller en bror? Och vi sade till min herre: Vi har en far som är gammal, med en ung son som han fick på gamla dagar – hans bror är död. Han är ensam kvar efter sin mor, och hans far älskar honom.

Då sade du till din tjänare: För ner honom till mig, så att jag kan låta mitt öga vila på honom [få se honom med egna ögon; ordagrant: sätta mitt öga på honom].

Och vi sade till min herre: Ynglingen kan inte lämna sin far; om han lämnar sin far – dör han [Jakob skulle dö av oro].

Och du sade till dina tjänare: Om inte er yngste bror kommer ner tillsammans med er, ska ni aldrig se mitt ansikte igen [de kan inte komma tillbaka om inte Benjamin är med].

Och det var [vajehi] när vi hade kommit upp [Kanaan ligger betydligt högre upp än Nildeltat] till din tjänare, vår far. Vi återgav [berättade; hebr. nagad] min herres ord för honom. Och vår far sade: Återvänd, köp åt oss lite föda!

Och vi sade: Vi kan inte fara ner. Om vår yngste bror är med oss – då kan vi fara ner; ja, vi kan inte se mannens ansikte [återvända till Josef] om inte vår yngste bror är med oss.

Och din tjänare, min far, sade till oss: Ni vet att två [söner] födde hon åt mig, min hustru. Och den ene lämnade mig [utsänd till bröderna av Jakob själv, se 1 Mos 37:14]. Och jag sade [hebr. amar; kan också förstås som ”tänkte”]: Ack! Han har sannerligen blivit

ihjälriven – och jag har inte sett honom fram till nu. Och så ska ni ta också denne från mig [ordagrant: från mitt ansikte]. Om det händer honom något ont, så för ni ner mitt gråa hår med smärta till dödsriket [hebr. sheol].

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Om jag skulle komma till din tjänare, min far, och ynglingen inte är med oss... Hans liv är fäst vid hans liv! [Jakob skulle inte orka leva utan Benjamin.] Ja, det skulle bli så att när han ser att ynglingen inte är där – så dör han! Ja, dina tjänare skulle dra ner din tjänares, vår fars, gråa hår med sorg till dödsriket.

Sannerligen [hebr. ki], din tjänare tog på sig ansvaret för ynglingen från min far med orden [lemor]: Om jag inte för tillbaka honom till dig, bär jag på skuld inför min far – för alltid [ordagrant: alla dagar].

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Jag ber dig [hebr. na], låt din tjänare stanna kvar i stället för ynglingen, som tjänare åt min herre, så kan ynglingen dra upp tillsammans med sina bröder. Ja, hur skulle jag kunna dra upp till min far om ynglingen inte är med mig – utan att se den smärta som skulle komma över [ordagrant: finna] min far?

Josef ger sig till känna och sänder bröderna till Jakob. 1 Mos 45:1–28

[Kapitelgränsen till trots fortsätter händelserna obrutet från Judas vädjan om att få ta straffet istället för Benjamin. Efter denna vädjan kan Josef inte längre kontrollera sina känslor.]

Josef ger sig till känna och lugnar bröderna. 1 Mos 45:1–8

Då kunde Josef inte längre hålla sig samman [kontrollera sina känslor] framför alla dem som stod inför honom. Och han ropade: Gå ut härifrån, alla ni som står här inför mig [Josefs tjänare]!

Och inga tjänare var i rummet [ordagrant: ingen stod med honom] när Josef gav sig till känna för sina bröder. Och han brast ut i högljudd gråt [ordagrant: och han gav sin röst (hebr. qol) i gråt]. Och egyptier hörde. Och Faraos hus hörde [hebr. shama].

[”Faraos hus” kan avse hans palats eller hans hov (administration). Gråten var så högljudd att den kunde höras av egyptier utanför rummet. Också Farao fick höra om det. Den tråden tas upp igen i vers 16.]

Och Josef sade till sina bröder: Jag är Josef. Lever min far ännu? Men hans bröder kunde inte svara honom; sannerligen [hebr. ki], de fylldes av skräck inför hans ansikte.

[Ordet för ”skräck”, *bahal*, används om skräck eller ångestfylld rädsla, ofta i samband med att man fruktar för sitt liv. Se 2 Mos 15:15; Dom 20:41; 1 Sam 28:21.]

Och Josef sade till sina bröder: Jag ber er [hebr. na], kom närmare mig. Och de drog sig närmare.

Och han sade: Jag är Josef, er bror, den som ni sålde till Egypten. Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Var inte bedrövade; ja, låt det inte brinna i era ögon [var inte förtvivlade] för att ni sålde mig hit. [parallellism]

Sannerligen [hebr. ki], för att rädda liv har Gud sänt mig före er. Ja, det har nu varit två år av hungersnöd i landet, och ytterligare fem år följer då det varken blir plöjning eller skörd. Ja, Gud har sänt mig före er för att se till att det finns en kvarleva i landet; ja, för att bevara era liv för en mäktig befrielse [räddning, frälsning]. [parallellism][inclusio]

[Jakobs familj var det kommande Israel. Hade Jakobs familj gått under, hade Guds löften till dem också gått under. Gud sände Josef i förväg för att rädda Jakobs familj från hungersnöden, och därmed förbundsfolket och löftena. Jakobs familj var ”löftesbärarna”.

”Den mäktiga befrielsen” kan, utöver från den aktuella hungersnöden, även associeras till den framtida räddningen från slaveriet i Egypten genom Mose. I kristen tolkning är det möjligt att redan nu ana den frälsning Juda ättling Jesus förverkligar långt senare.]

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Det är inte ni som har sänt mig hit, utan Gud! Han har satt mig som en far till Farao; ja, som herre över hela hans hus – en härskare över hela Egyptens land. [parallellism]

[Ibland används ”far” (hebr. *av*) och ”herre” (hebr. *adon*) parallellt för personer i auktoritetsställning. Att han blev ”en far till Farao” kan förstås som att han blev en hög ämbetsman eller rådgivare i Faraos administration. ”Far” och ”herre” används parallellt även i Mal 1:6.]

Josef sänder bröderna för att hämta Jakob. 1 Mos 45:9–24

Skynda er och bege er upp till min far. Och ni ska säga till honom: Så säger din son Josef: Gud har satt mig som herre över hela Egypten; kom ner till mig, och dröj inte [ordagrant: stå inte]. Du ska slå dig ner i landet Goshen [i östra Nildeltat], så att du är nära mig – du och dina söner och sönerna till dina söner [inkluderar såväl söner som döttrar], likaså din hjord [får och getter] och boskap [nötkreatur]; ja, allt som tillhör dig. [parallellism]

Och där ska jag förse dig med vad du behöver, för det återstår ännu fem år av hungersnöden, så att du inte blir utblottad – du och ditt hus; ja, allt som tillhör dig. [parallellism]

Och se! [vehinneh – perspektivbyte; vi får se med brödernas ögon] Era ögon ser – så även min bror Benjamins ögon: Det är min mun som talar till er. Och ni ska berätta för min far om all min härlighet i Egypten; ja, om allt som ni har sett. [parallellism] Och skynda er. För ner min far hit.

Och han föll Benjamin, sin bror, om halsen. Och han grät. Även Benjamin grät vid hans [Josefs] hals. Och han kysste alla sina bröder. Och han grät med dem. Efter detta talade hans bröder med honom.

Och rösten [hebr. qol; kan här förstås som budskap] hade ljudit [hörts, hebr. shama] i Faraos hus med orden [lemor]: Josefs bröder har kommit. Och detta var gott i Faraos ögon, liksom i hans tjänares ögon.

[Nu återkopplas till vers två: ”Och Faraos hus hörde”. Samma verb, *shama,* återkommer med annan grammatik: perfekt i stället för berättarformen, vilket innebär att det redan hänt. Även ordet *qol* (röst, ljud) återkommer. Denna teknik, då handlingen återupptas efter en parentetisk sekvens, kallas ”återupptagande repetition”. Nu kan man förstå att Farao fick höra nyheten genom att någon i hans hov berättade det för honom.]

Och Farao sade till Josef: Säg till dina bröder: Så ska ni göra: Lasta era djur och bege er iväg till Kanaans land. Och hämta er far och ert hus [era familjer och allt som tillhör er] och kom till mig, så ska jag ge er det goda i Egyptens land. Ja, ni ska få äta av det feta [bästa] i landet. [parallellism]

Och du: Som du är befalld, så ska de göra! [Farao riktar sig till Josef, som ska se till att bröderna gör som Farao befallt] Tag åt er, från Egyptens land, vagnar till de små [och gamla; hebr. taf] och era hustrur. Lyft upp er far [på en av vagnarna] och kom! Låt inte era ögon se med saknad på era tillhörigheter [i Kanaan], för det goda i hela Egyptens land är ert.

Och Israels söner gjorde så. Ja, Josef gav vagnar åt dem, enligt Faraos ord [ordagrant: Faraos mun]. Och han gav dem färdkost för resan. Åt alla gav han, åt var och en, en högtidsdräkt; men åt Benjamin gav han trehundra [siklar] silver [ca 3,5 kg] och fem högtidsdräkter.

[Orden bakom ”högtidsdräkt” betyder egentligen bara ”ombyte av kläder”; men det finns skäl att tro att kläderna de fick av Josef, den högste under Farao, var extraordinära.]

Och till sin far sände han följande: tio åsnor som bar av det goda från Egypten [det bästa Egypten hade att erbjuda], samt tio åsneston som bar säd, bröd och förnödenheter. Det var till hans far, till resan. [inclusio]

Och han sände iväg [tog farväl av] sina bröder. Och de började vandra iväg. Och han sade till dem: Var inte ängsliga [hebr. ragaz] under färden.

[Det sista som Josef säger har ofta översatts som ”gräla inte under färden”. Men *ragaz* betyder ”darra” eller ”skaka” och avser i regel: frukta, vara ängslig, oroas.]

Jakob får veta att Josef lever. 1 Mos 45:25–28

Och de begav sig upp från Egypten. Och de kom till Kanaans land, till Jakob, deras far.

Och de förklarade [hebr. nagad] för honom med orden [lemor]: Josef lever ännu! Ja, [hebr. ki] han råder [hebr. mashal] över hela Egyptens land!

Hans [Jakobs] hjärta slutade nästan att slå [ordagrant: hans hjärta stelnade]; ja, [hebr. ki] han kunde inte tro dem!

Men de berättade [hebr. davar] för honom alla Josefs ord [davar] han hade berättat [davar] för dem. Och han såg vagnarna som Josef hade sänt för att hämta honom [ordagrant: bära, lyfta; hebr. nasa]. Och Jakobs, deras fars, ande fick liv igen. Och Israel sade: Det är nog. [Han hade blivit överbevisad, han tror det är sant] Josef, min son, lever ännu! Jag vill bege mig iväg; ja, jag vill se honom innan jag dör! [parallellism]

Jakob och hans hus flyttar till Egypten. 1 Mos 46:1–34

Jakob drar ner till Egypten. 1 Mos 46:1–7

Och Israel bröt upp, tillsammans med allt som tillhörde honom. Och han kom fram till Beer-Sheva. Och han slaktade slaktoffer till sin far Isaks Gud.

Och Gud talade till Israel i nattens syner. Och han sade: Jakob, Jakob. Och han svarade: Här är jag. Och han sade: Jag är Gud [hebr. haEl], din fars Gud [hebr. elohei avicha]. Frukta inte för att dra ner till Egypten, för där ska jag göra dig till ett stort folk. Jag ska dra ner med dig till Egypten, men jag kommer också att föra dig upp [därifrån]. Men Josef kommer att sätta sin hand på dina ögon [stänga Jakobs ögon när han dött].

Och Jakob bröt upp från Beer-Sheva. Ja, Israels söner lyfte upp [hebr. nasa] Jakob, sin far – liksom sina små och sina hustrur i vagnarna som Farao hade sänt för att hämta [ordagrant: lyfta; hebr. nasa] honom. [parallellism]

Och de tog med sin boskap och sina ägodelar som de hade förvärvat i Kanaans land.

Och de kom fram till Egypten, Jakob och all hans säd [alla ättlingar] med honom: hans söner och sönerna till hans söner med honom, hans döttrar och döttrarna till hans söner. Ja, all sin säd förde han med sig till Egypten. [kiasm]

Jakobs ättlingar. 1 Mos 46:8–27

[Mödrarna presenteras i ordningen: Lea, Leas tjänarinna, Rakel, Rakels tjänarinna. Notera variationerna i sammanfattningarna och hur totalantalen uttrycks.]

Och dessa är namnen på sönerna till Israel som kom till Egypten; Jakob och hans söner. [parallellism]

Leas ättlingar

Den förstfödde till Jakob: Ruben.

Söner till Ruben: Chanoch och Pallu och Chetsron och Karmi.

Söner till Simeon: Jemuel och Jamin och Ohad och Jachin och Tsochar och Shaul – son till kanaanitiskan.

Söner till Levi: Gershon, Kehat och Merari.

Söner till Juda: Er och Onan och Shelah och Perets och Zarach. Men Er och Onan dog i Kanaans land.

Och söner till Perets var Chetsron och Chamul.

Söner till Isaskar: Tola och Puva och Jov (Job) och Shimron.

Söner till Sebulon: Sered och Elon och Jachlel.

Dessa var Leas söner som hon födde åt Jakob i Paddan-Aram, liksom Dinah, hans dotter; varje person [hebr. nefesh] – hans söner och hans döttrar. [parallellism] Trettiotre.

[Om man räknar med Dinah blir det 34 personer. En möjlig förklaring är att Dinah, som nämns separat efter uppräkningen av Leas söner, inte ingår i totalsumman. Det nämns 6 söner, 25 barnbarn och 2 barnbarnsbarn utöver Dinah, vilket ger det angivna antalet 33. Men i totalantalet personer som anges till sist, sextiosex respektive sjuttio, räknas även Dinah med.]

Ättlingar till Leas tjänarinna Zilpah

Och söner till Gad: Tsifjon och Chaggi, Shuni och Etsbon, Eri och Arodi och Areli.

Och söner till Asher: Jimnah och Jishvah och Jishvi och Beriah och Serach – deras syster.

Och Beriahs söner: Chever och Malkiel.

Dessa är sönerna till Zilpah som Laban gav till Lea, sin dotter. Ja, hon födde dessa till Jakob. Sexton personer.

[Son (hebr. *ben*) kan också betyda ättling. Det är 2 söner, 12 barnbarn – varav en dotter, samt 2 barnbarnsbarn.]

Rakels ättlingar

[Åter en gång markeras Rakel på ett speciellt sätt: endast hon kallas ”hustru”; även presentationen av Josefs söner avviker.]

Söner till Rakel, Jakobs hustru: Josef och Benjamin.

Och till Josef föddes i Egyptens land de som Asenat – dotter till Poti-Fera, präst i On – födde åt honom: Manasse och Efraim.

Och söner till Benjamin: Bela och Becher och Ashbel, Gera och Naaman, Echi och Rosh, Muppim och Chuppim och Ard.

Dessa är sönerna till Rakel som föddes till Jakob. Alla personer: fjorton [2 söner, 12 barnbarn].

Ättlingar till Bilha, Rakels tjänarinna

Och söner till Dan: Chushim.

Och söner till Naftali: Jachtsel och Guni och Jetser och Shillem.

Dessa är sönerna till Bilha som Laban gav Rakel, sin dotter. Och hon födde dessa åt Jakob. Alla personer: sju [2 söner och 5 barnbarn].

Sammanfattning av antalet ättlingar

Alla personer som kom med Jakob till Egypten; de som hade utgått från honom [ordagrant: från hans länd], förutom Jakobs söners hustrur. Alla personer: sextiosex.

Och Josefs söner som föddes åt honom i Egypten: två personer. Alla personer som hörde till Jakobs hus när han kommit till Egypten: sjuttio.

[Vad gäller antalen sextiosex personer respektive sjuttio personer är följande en naturlig tolkning:

I antalet sextiosex, som omfattar de av Jakobs ättlingar som kom till Egypten, exkluderas de som redan var i Egypten, Josef och hans två söner, samt de som var döda: Er och Onan.

I antalet sjuttio inkluderas Josef och hans två söner, samt Jakob själv. Detta är ”alla personer som hörde till Jakobs hus när han kommit till Egypten”.]

Josef och Jakob återförenas. 1 Mos 46:28–34

[Nu återupptas handlingen efter den parentetiska presentationen av Jakobs ättlingar. Vi får först veta vad Jakob redan gjort: Han hade sänt Juda i förväg. Efter det återupptas handlingen när det med berättarformen anges att ”de kom fram till Goshens land”.]

Men Juda hade han sänt framför sig [i förväg] till Josef, för att han skulle visa vägen för honom till Goshen.

Och de kom fram till Goshens land.

Och Josef spände för sin vagn. Och han begav sig iväg mot Goshen för att möta Israel, sin far. Och han lät sig ses av honom [av Jakob]. Och han föll honom om halsen. Och han grät vid hans hals – länge.

[När Josef låter visa sig för Jakob används verbet *ra'ah* (se) i samma form, det reflexiva nifal, som återkommande används när HERREN uppenbarar sig för människor, se 1 Mos 12:7; 26:2. I kristen tolkning är det naturligt att associera till när Jesus låter sig ses av lärjungarna efter uppståndelsen. Liksom Jakob hade trott att Josef var död, hade lärjungarna trott att Jesus var död; men bägge låter sig ses.]

Och Israel sade till Josef: Nu, äntligen [hebr. hapa’am], kan jag dö [i frid] – efter att ha fått se ditt ansikte. Tänk! [hebr. ki, ger emfas] Du är ännu i liv!

[Här används ytterligare ett uttryck som ger emfas, *hapa’am*. Samma uttryck används när Adam får se Eva första gången: Äntligen! Efter en lång olycklig tid kan Jakob nu dö i frid – Josef lever!]

Och Josef sade till sina bröder och till sin fars hus [alla som hade kommit med Jakob]: Jag ska dra upp, och jag ska berätta [om detta] för Farao och säga till honom: Mina bröder och min fars hus, som var i Kanaans land, har kommit till mig. Och männen är herdar; ja, de har alltid haft boskap; och deras flockar [småboskap som får och getter] och deras boskap [nötkreatur] – ja, allt som tillhör dem har de fört hit.

Och låt det bli så att när Farao kallar på er och säger: Vad är det ni gör? Då ska ni säga: Boskapsskötare är dina tjänare, allt från vår ungdom fram till nu, vi såväl som våra fäder – för att ni ska kunna slå er ner i landet Goshen. Ja, en styggelse i Egypten är alla herdar över hjorden.

[Det var viktigt att få bosätta sig avskilt för att kunna bevaras som ett folk.]

Jakob möter Farao. Svälten tilltar – Josef räddar liv. 1 Mos 47:1–31

Farao möter Josefs familj, som får bosätta sig i Goshen. 1 Mos 47:1–12

Och Josef for iväg. Och han berättade för Farao. Och han sade: Min far och mina bröder – tillsammans med deras hjordar och boskap – ja, allt som tillhör dem har kommit från Kanaans land. Ja, de är här, i landet Goshen.

Och av sina bröder hade han tagit med fem män. Och han förde fram dem inför Farao.

Och Farao sade till hans bröder: Vad är det ni gör? Och de svarade Farao: Dina tjänare är boskapsherdar, vi såväl som våra fäder.

Och de sade till Farao: Vi har kommit för att vistas i landet, för det finns inget bete för de hjordar som hör till dina tjänare. Sannerligen [hebr. ki], svår är hungersnöden i Kanaans land. Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Vi ber dig [hebr. na]: Låt dina tjänare få slå sig ner landet Goshen.

Och Farao talade till Josef med orden [lemor]: Din far och dina bröder har kommit till dig. Egyptens land, det ligger inför dig. I den bästa delen av landet ska din far och dina bröder slå sig ner: i landet Goshen. Och om du känner till att det bland dem finns kunniga män, så ska du sätta dem som uppsyningsmän [hebr. sar] över min boskap, över det som tillhör mig.

Och Josef lät föra fram Jakob, sin far. Och han ställde honom inför Farao.

Och Jakob välsignade Farao.

[Det framgår inte på vilket sätt Jakob välsignade Farao. Det behöver inte vara en formell välsignelse, det kan också vara en högtidlig hälsning. Samma formulering återkommer när Jakob lämnar Farao.]

Och Farao sade till Jakob: Hur många är åren i ditt liv?

[På hebreiska står det ordagrant: ”Hur många är dagarna av åren av ditt liv”. Ordet för ”dag”, *jom*, kan också avse en period av en viss längd, i detta fall år. Uttrycket kan förstås som ”antalet år” och det återkommer tre gånger i Jakobs svar; det återges endast med ”åren”.]

Och Jakob sade till Farao: Åren för min vandring är etthundratrettio år [trettio och hundra år]. Få och olyckliga [hebr. ra; kan även betyda besvärlig, ond] har åren i mitt liv varit; ja, de når inte upp till åren i mina fäders liv – till dagarna av deras vandring [antalet ”dagar” var mycket större i deras liv].

Och Jakob välsignade Farao. Och han lämnade Farao [ordagrant: han for ut från Faraos ansikte]. [inclusio]

Och Josef såg till att hans far och hans bröder kunde slå sig ner [bosätta sig]. Ja, han gav dem egendom [ett landområde] i Egyptens land, i den bästa delen av landet; i landet Ramses – som Farao hade befallt.

Och Josef försåg sin far och sina bröder – ja, hela sin fars hus – med bröd i enlighet med vad de behövde [ordagrant: enligt munnen av de små]. [parallellism]

[Bröd står för allt de behövde i matväg. Uttrycket ”enligt munnen av de små” avser i det här sammanhanget hushållets storlek.]

Hungersnöden tilltar – Josef räddar liv och Faraos egendom växer. 1 Mos 47:13–28a

Men inget bröd fanns i hela området [landet; hebr. erets]; ja, [hebr. ki] mycket svår var hungersnöden. Och de förtärdes, Egyptens land liksom Kanaans land, av hungersnöden. [parallellism]

Så samlade Josef in allt silver som fanns, i Egyptens land liksom i Kanaans land, genom säden som de köpte. Och Josef förde silvret till Faraos hus [hans palats, eller annan del av hans administration].

Men silvret tog slut i Egyptens land, liksom i Kanaans land. Och hela Egypten [alla egyptier] kom till Josef för att säga: Ge oss bröd! Ja, varför ska vi dö inför dig? Sannerligen [hebr. ki], silvret är slut!

Och Josef sade: För hit er boskap, så ska jag ge er bröd i utbyte mot er boskap – om silvret är slut. Och de förde sin boskap till Josef. Och Josef gav dem bröd i utbyte mot hästar och hjordar av småboskap [får, getter] och hjordar av boskap [nötboskap], samt åsnor. Ja, han försåg dem med bröd i utbyte mot all deras boskap det året. [parallellism]

Det året gick till ända. Och de kom till honom det andra året. Och de sade till honom: Vi kan inte dölja för min herre att silvret är uppanvänt, och hjorden av boskap hör min herre till. Ingenting är kvar inför min herre – förutom våra kroppar och vår mark. Varför ska vi dö inför dina ögon – vi, såväl som vår mark? [parallellism] Köp oss, och vår mark, i utbyte mot

bröd – så ska vi och vår mark bli tjänare åt Farao. Ja, ge utsäde, så vi kan leva och inte dö – och marken ska inte bli övergiven. [parallellism]

Och Josef köpte all Egyptens mark åt Farao; ja, [hebr. ki] egyptierna – var och en – sålde sitt fält eftersom hungersnöden låg så tung över dem. Så kom landet att tillhöra Farao. [inclusio]

Det var bara prästernas mark han inte köpte. Ja, [hebr. ki] prästerna fick sitt underhåll från Farao, och de kunde livnära sig [ordagrant: äta] på sitt underhåll som Farao gav dem. Därför sålde de inte sin mark. [inclusio]

Och Josef sade till folket: Lyssna! [hen – uppmärksamhetsmarkör] Jag har idag köpt er, tillsammans med era marker, åt Farao. Se! [he – uppmärksamhetsmarkör] Här finns utsäde åt er – beså era marker!

[*He*, הֶא, är en mycket ovanlig uppmärksamhetsmarkör som förekommer endast en gång ytterligare i hela GT (Hesekiel 16:43).]

Och när det blir skörd ska ni ge en femtedel till Farao; men fyra delar ska vara åt er som utsäde för fälten och som föda för er och de som hör till ert hus; ja, som föda åt era små [alla som behöver försörjas; hebr. taf]. [parallellism]

[Här framgår att det inte är slaveri: fyra femtedelar av skörden fick de behålla. Jämför skatteprocenten i våra samhällen.]

Och de sade: Du har räddat våra liv! Må vi finna [fortsatt] nåd [välvilja; hebr. chen] i min herres ögon; ja, vi är tjänare åt Farao.

Och Josef gjorde detta till en stadga, intill denna dag, angående Egyptens mark: Åt Farao en femtedel. Endast prästernas mark var ett undantag, den ska inte tillhöra Farao.

[”Intill denna dag” tyder på att stadgan fortfarande gällde när traditionen nedtecknades.]

Och Israel slog sig ner i Egyptens land, i landet Goshen. Ja, de fick sin besittning där. Och de var fruktsamma; ja, de förökade sig mycket. [parallellism] Och Jakob levde sjutton år i Egyptens land.

Jakobs sista önskan – att få bli begravd med sina fäder. 1 Mos 47:28b–31

Och var [vajehi] Jakobs dagar, åren i hans liv, etthundrafyrtiosju år [sju år och fyrtio och hundra år]. Och Israels tid att dö närmade sig. [ordagrant: Och de närmade sig Israels dagar för att dö].

[En *vajehi*-sats inleder vilket innebär att en ny sekvens inleds. Vi får veta hur gammal Jakob är när döden närmar sig, inte att han dog.]

Och han kallade på sin son, på Josef. Och han sade: Jag ber dig, [hebr. na] om jag har funnit nåd [välvilja; hebr. chen] i dina ögon, sätt då, jag ber dig [na], din hand under min höft och visa trofasthet och pålitlighet [alt. kärlek och trofasthet; hebr. chesed veemet] mot mig. Jag ber dig [na], begrav mig inte i Egypten, utan låt mig vila [ligga; hebr. shachav] hos mina

fäder, så att du bär mig från Egypten och begraver mig i deras grav [i det här fallet är det grottan i Machpela, nära Hebron; i en sådan grav kunde många döda begravas].

[Den trefaldiga upprepningen av ”jag ber dig” (hebr. *na*) förmedlar intensitet och innerlighet.]

Och han sade: Jag ska göra i enlighet med ditt ord. Och han sade: Ge mig din ed. Och han gav honom sin ed.

Och Israel lutade sig mot sänggaveln [alt. sin stav]. [kiasm]

[Verbet översatt ”luta mot” betyder ”böja sig ner” eller ”buga”, beroende av sammanhang kan det även förstås som ”tillbe”. Här lutar sig Jakob mot sängens huvudände, alltså sänggaveln. Arkeologiska fynd visar att dåtida egyptiska sängar för välbärgade ofta hade upphöjda och dekorerade gavlar.

Men samma konsonantskrift med annan vokalisering blir i stället ”stav”. Så återger den grekiska översättningen Septuaginta ordet, vilket citeras i Hebréerbrevet 11:21. I så fall stöder sig Jakob på ”huvudet (ändan) av sin stav”.

Jakob är gammal och nära döden och kan behöva något att luta sig mot. Valet av ”luta sig mot” får även stöd av att versen utgör den sista delen av den kiasm som inleds med att Israels död närmar sig.]

Jakob välsignar Efraim och Manasse. 1 Mos 48:1–22

Och det var [vajehi] efter dessa händelser. Och man sade till Josef: Lyssna! [hinneh – uppmärksamhetsmarkör] Din far är sjuk.

Och han tog sina två söner med sig, Manasse och Efraim.

Och man berättade [om detta] för Jakob. Ja, man sade: Lyssna! [hinneh] Din son Josef har kommit till dig. Och Israel tog sig samman [samlade sina krafter]. Och han satte sig upp i sängen.

Och Jakob sade till Josef: Gud den allsmäktige [El Shaddai] uppenbarade sig för mig i Luz [äldre namn på Betel], i Kanaans land. Och han välsignade mig. Ja, han sade till mig: Här är jag! [hebr. hineni] Jag gör dig fruktsam och jag ska föröka dig; ja, jag ska göra dig till skaror av folk [parallellism]. Och jag ska ge det här landet till din säd efter dig, som en evig besittning [egendom; hebr. achuzah].

[Jakob refererar till löftet som ges i 1 Mos 35:11–12. *Hineni* kan förstås såväl som uppmärksamhetsmarkör som att det ger emfas: ”Här är jag och jag ska…”. ”Skaror av folk” uttrycker fruktsamhet, vilket framgår av parallellismen.]

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Dina två söner som föddes åt dig i Egyptens land, innan jag kom till dig i Egypten, de är mina: Efraim och Manasse – som Ruben och Simeon ska de tillhöra mig. [parallellism]

[Detta kan förstås utifrån dåtida lagar och seder. I Hammurabis lag (§ 170) kunde en far upphöja en tjänstekvinnas söner till full arvsrätt genom att endast säga: ”de är mina”. På motsvarande sätt kan man förstå att Jakob upphöjer Josefs två söner till samma status som sina egna söner. När Kanaans land senare fördelas får inte Josef någon andel, men hans två söner får varsin. Därmed får Josef dubbel arvslott.]

Men de avkomlingar som du får efter dem, de ska tillhöra dig. Enligt sina bröders namn ska de kallas vad gäller deras arvslott [senare eventuella söner ska räknas till Efraim eller Manasse].

Och jag, när jag kom från Paddan [Paddan-Aram, se 1 Mos 35:16–19], dog Rakel ifrån mig i Kanaans land – det var på vägen, medan det ännu var en bit kvar att gå till Efrat. Och jag begravde henne där, vid vägen till Efrat – det är Betlehem.

[Notera förklaringen till Efrat: ”det är Betlehem”. Förklaringar som dessa är tecken på att berättelsen kan gå tillbaka på en mycket gammal tradition; gamla namn måste uppdateras.]

Och Israel får syn på Josefs söner. Och han säger: Vilka är dessa?

Och Josef sade till sin far: Mina söner är de, som Gud har gett mig här. Och han [Jakob] sade: Jag ber dig, [hebr. na] för dem till mig, så ska jag välsigna dem.

Men Israels ögon var skumma av hög ålder, så han kunde inte se [han såg dem inte på avstånd]. Och han [Josef] förde dem nära honom. Och han [Jakob] kysste dem. Och han omfamnade dem.

Och Israel sade till Josef: Att få se ditt ansikte, hade jag inte ens vågat be om. Och se! [vehinneh – perspektivbyte, vi får se med Jakobs ögon] Nu låter Gud mig se till och med din säd [dina ättlingar]. [parallellism]

Och Josef tog bort dem från Jakobs knä [hans famn]. Och han bugade sig, med sitt ansikte mot marken [Josefs ställning som näst under Farao gör detta anmärkningsvärt].

Och Josef tog dem båda: Efraim på sin högra sida – till vänster om Israel, och Manasse på sin vänstra sida – till höger om Israel. Och han förde dem nära honom.

Och Israel sträckte ut sin högra hand. Och han lade den på Efraims huvud, men han var den yngre – och sin vänstra på Manasses huvud. Han hade korsat sina armar – Manasse var ju [hebr. ki, ger emfas] den förstfödde.

Och han välsignade Josef. Och han sade: Den Gud som mina fäder, Abraham och Isak, vandrade inför; den Gud som har varit en herde för mig [som har väglett mig] från det att jag blev till intill denna dag. [parallellism]

Ängeln, som återlöser mig från allt ont: Må han välsigna ynglingarna. Ja, genom dem ska mitt namn proklameras [ropas ut, nämnas; hebr. qara], liksom mina fäders namn: Abraham och Isak. Må de växa till en myckenhet [bli många] i landet.

[Vid flera tillfällen i Första Mosebok beskrivs en ängel som verkar vara mer än en vanlig ängel. I ljuset av Nya testamentet kan denna ”ängel” ibland tolkas som Jesus, innan hans inkarnation. Det som här sägs om denna ängel harmonierar med den tolkningen: Han har varit som en herde för Jakob, och han återlöser honom från allt ont.]

Och Josef såg att hans far hade lagt sin högra hand på Efraims huvud. Och detta var illa [ont; hebr ra’a] i hans ögon! Och han tog tag i sin fars hand för att flytta den från Efraims huvud, till Manasses huvud. Och Josef sade till sin far: Inte så, min far. Denne är ju [hebr. ki, ger emfas] den förstfödde! Sätt din högra [hand] på hans huvud.

Men hans far vägrade. Och han sade: Jag vet, min son. Jag vet att också han ska bli ett folk; ja, även han ska bli stor. Dock [hebr. ulam] – hans bror, den yngre, ska växa sig större än honom; hans säd [ättlingar] ska bli en fullhet bland folken [de ska bli många, ”ett välfyllt folk”].

Och han välsignade dem den dagen med orden [lemor]: Genom dig ska Israel välsigna med orden: Må Gud göra dig som Efraim och Manasse! Och han satte Efraim före Manasse.

[Såväl Efraim som Manasse fick stora landområden i Kanaans land. Efraim kom att bli den dominerande stammen i den centrala och norra delen av Israel.]

Och Israel sade till Josef: Lyssna! [hinneh] Jag ska snart dö, men Gud ska vara med er, och han ska föra er tillbaka till era fäders land.

Och jag ger dig Shechem, utöver vad dina bröder får [alt. invid dina bröder], som jag tog från amoréernas hand [från deras kontroll] med mitt svärd och min båge.

[Shechem (försvenskat: Sikem) är namnet på staden som ligger mellan tvillingbergen Ebal och Gerissim. I 1 Mos 34:25–29 attackerar Simeon och Levi staden.

Men det finns också ett stycke mark som Jakob köpt vid Shechem, se 1 Mos 33:18–19. Där blev Josef senare begravd, vilket omnämns i Jos 24:32. Där framgår uttryckligen att den köpta egendomen hade tillfallit Josefs ättlingar. Det är endera staden Shechem eller ett område intill som troligen avses.]

Jakob profeterar över sina söner och dör. 1 Mos 49:1–33

Jakob profeterar och välsignar sina söner. 1 Mos 49:1–28

[Jakob samlar sina söner för att berätta vad som kommer att hända i framtiden. Han profeterar över dem, men samtidigt är det en välsignelse. Sekvensen omsluts av ett *inclusio*.

Först profeterar Jakob över Leas sex söner, sedan tjänstekvinnornas fyra söner och sist Rakels två söner.

Tjänstekvinnornas fyra söner presenteras som en kiasm där Bilhas söner Dan och Naftali inleder respektive avslutar, medan Zilpas två söner, Gad och Asher, presenteras centralt. Även

presentationen i sin helhet bildar en vacker kiasm där Jakobs båda fruar, Lea och Rakel, inleder och avslutar.]

Inledning

Och Jakob kallade på sina söner. Ja, han sade: Samla er, så ska jag berätta för er vad som kommer att hända er i senare dagar. Församla er och lyssna – söner till Jakob; ja, lyssna till Israel – er far. [parallellism][inclusio]

[Profetian överflödar av bildliga uttryck och litterära tekniker. Trettionio fall av i*nclusio,* parallellism och kiasm har identifierats nedan. Undantagsvis synliggörs strukturerna grafiskt även i översättningen. Texten kan ofta förstås på mer än ett sätt, och utöver den semantiska mångtydigheten är det en utmaning att göra den poetiskt präglade texten rättvisa på svenska.]

Ruben

Ruben, min förstfödde.

Du är min styrka;

ja, förstlingen av min mandom. [parallellism]

Ett överflöd av makt;

ja, ett överflöd av kraft. [parallellism]

Flyktig [instabil, okontrollerbar] som vatten,

du kommer inte att bestå [med den förstföddes rättigheter], [parallellism]

för du steg upp

i din faders säng –

då orenade [vanhelgade] du –

i min bädd

steg han upp. [kiasm]

Simeon och Levi

Simeon och Levi är bröder. Våldets redskap är deras vapen.

[Ordet bakom våld är *chamas.* I 1 Mos 34:25–31 beskrivs hur Simeon och Levi attackerar Shechem och dödar alla män.]

I deras rådslag, gå inte in – min själ.

Med deras församling, bli inte ett [förena dig inte] – min ära. [parallellism]

För i sin vrede dödar de en man;

ja, med lust lemlästar de en oxe [skär de av hälsenan, så den inte kan röra sig]. [parallellism]

Förbannad är deras vrede – så stark;

ja, deras raseri – så brinnande. [parallellism]

Jag ska splittra dem i Jakob;

ja, strö ut dem i Israel. [parallellism]

[Levi fick inget specifikt område, utan spreds ut i olika levitiska städer. Simeon fick sin arvslott inom Juda, söder om Jerusalem. Den uppgick senare i Juda.]

Juda

Juda, dig ska dina bröder prisa!

Din hand ska vara på dina fienders nacke.

De ska buga sig inför dig – sönerna till din fader. [kiasm]

[Namnet Juda, *Jehudah*, betyder prisa. Den första meningen är en ordlek:
Jehudah, attah joducha achicha.]

Ett ungt lejon är Juda.

Från bytet, min son, har du rest dig.

Han böjer sig ner, han lägger sig ner – som ett lejon; ja, som en lejoninna. [parallellism]

Vem vågar få honom att resa sig? [parallellism]

Den ska inte tas bort, spiran från Juda;

ja, härskarstaven som vilar vid hans fötter [ordagrant: från mellan hans fötter (härskarstavens nedre del vilar mellan hans fötter)], [parallellism]

tills han kommer som den tillhör [kan förstås som Messias];

ja, till honom ska folkens lydnad vara. [parallellism]

Han binder vid vinträdet sin åsna;

ja, vid den ädla vinstocken sin åsninnas föl [avkomma]. [parallellism]

Han doppar i vin sin klädnad;

ja, i druvans blod sin mantel. [parallellism]

Mörkare än vin, hans ögon;

vitare än mjölk, hans tänder. [parallellism]

[I kristen tradition har detta tolkats som en messiansk profetia. Jesus kallas ”Lejonet av Juda” i Upp 5:5. Åsnan och åsninnans föl nämns i samband med Jesu intåg i Jerusalem, se Matt 21:2; Mark 11:2; Luk 19:30.

Ordet för ”doppa” har ofta översatts ”tvätta”, men verbet från roten *kbs* kan betyda ”bearbeta” eller ”valka” – alltså färga tyger genom att doppa och bearbeta dem.

Vinet kan anspela på blod. I kristen tradition kopplas det till blodet som Jesus, Juda ättling, göt på Golgata. Vid den sista måltiden säger Jesus att vinet de dricker är ”förbundsblodet som är utgjutet för många till syndernas förlåtelse” (Matt 26:27–29). Tematiskt och symboliskt närliggande motiv återkommer i Jes 63:1–3 samt Upp 14:19–20 och 19:13.]

Sebulon

Sebulon, vid havets kust ska han slå sig ner;

ja, vid kusten där skepp lägger till. [parallellism]

Och hans gräns [ordagrant: sida] vetter mot Sidon [hebr. Tsidon].

[Sebulons område kom att ligga i nedre Galiléen, mellan Medelhavet och Galileiska sjön. Det nådde dock inte Medelhavet och gränsade inte heller direkt mot Sidons område; men det låg orienterat mot kusten, åt Sidon till. Nasaret brukar räknas till Sebulons område.]

Isaskar

Isaskar är en stark åsna som slagit sig ner mellan sina korgar [som den var lastad med].

Ja, han såg en viloplats, den var god;

ja, landet [området, hebr. erets], det var ljuvligt. [parallellism]

Och han böjde sin skuldra för [att ta emot] bördan;

ja, han blev en arbetare under tunga bördor. [parallellism]

Dan

Dan ska styra [hebr. Dan jadin] över sitt folk, som en av Israels stammar.

[Namnet Dan och verbet ”styra” har samma rot, vilket gör uttrycket speciellt vackert på hebreiska.]

Må Dan bli en orm vid vägen,

en giftorm vid stigen; [parallellism]

en som hugger vid hästens hov [ordagrant: häl; hebr. akev],

och faller av gör dess ryttare – baklänges [när hästen stegrar sig].

På din frälsning [hebr. jeshuah] väntar jag, HERRE [JHVH]!

[Detta är första gången ordet *jeshuah,* frälsning, förekommer.]

Gad

Gad – rövarband attackerar honom,

men han faller dem i ryggen [ordagrant: i hälen; hebr. akev]. [parallellism]

[Här finns en fonetisk ordlek, så kallad *paronomasi*, där konsonanterna g och d återkommer gång på gång. Först nämns Gad och därefter används tre ord med roten gdd: ***Gad gedud*** *je**gud**ennu wehu ja**gud** akev.*

Gad fick ett område öster om Jordan – med Ruben i söder, Manasse i norr och Ammon i öster och sydost.]

Asher

Hos Asher [betyder lycklig, välsignad] – feta är hans rätter;

ja, han erbjuder kungliga läckerheter. [parallellism]

[Den första raden betyder ordagrant: Från Asher, fett hans bröd. ”Fett” kan beskriva något som är ”utsökt” och ”läckert”. Men det kan även uttrycka ”det bästa”, som när Farao säger att Jakobs familj ska få äta av ”det feta i landet” (1 Mos 45:18).]

Naftali

Naftali är en hind som släpps fri, som föder vackra ord [när man i beundran betraktar den vackra hinden].

Josef

En fruktbärande son är Josef,

en fruktbärande son vid källan – grenarna sträcker sig över muren. [parallellism]

[Den senare delen säger ordagrant: ”döttrarna går (skrider, marscherar) över muren”. Om Josef förstås som ett fruktträd kan ”döttrar” avse grenar.]

De har varit bittra mot honom, och beskjutit honom;

de har varit hätska mot honom – pilarnas herrar [bågskyttarna]. [parallellism]

Men den förblev fast, hans båge;

ja, uthållig förblev styrkan i hans armar, [parallellism]

från armarna av den starke i Jakob,

från herden – stenen [hebr. even] i Israel, från din faders Gud [El]. [parallellism]

[Ordet bakom ”arm” är *jad*; den mer vanliga betydelsen är ”hand”.

I kristen tradition har uttrycken ”herden” och ”stenen” tolkats typologiskt om Jesus. Han talar om sig själv som hörnstenen som byggnadsarbetarna förkastade (Matt 21:42) och som den gode herden (Joh 10:11). Josef fick utstå hårda prövningar: först genom brödernas avund, därefter genom Potifars hustrus falska anklagelser. Trots detta förblev han uthållig. Den kraft som bar honom kom från Gud själv – den starke i Jakob.]

Han ska hjälpa dig;

ja, den allsmäktige [Shaddai] ska välsigna dig. [parallellism]

Med välsignelser från himmelen därovan,

välsignelser från djupet som vilar därunder [havsdjupen], [parallellism]

välsignelser från modersbröst och moderliv.

Din fars välsignelser har överträffat mina förfäders välsignelser,

upp till gränsen för de eviga höjderna. [parallellism]

De ska nu komma över Josefs huvud;

ja, över hjässan på den avskilde [hebr. nazir] bland bröderna. [parallellism]

[En nasir var någon som avskilde, helgade, sitt liv för HERREN. Det var ett frivilligt val för en viss tid (4 Mos 6). Josef blev ”avskild” från sina bröder, men på ett allt annat än frivilligt sätt. Gud kunde ändå använda hans påtvingade avskildhet till välsignelse för andra.

Jakob uttalar en särskild välsignelse över Josef. Juda blev den ledande stammen, men sett till geografisk yta kom Josef genom sina söner Efraim och Manasse att få den största andelen av löfteslandet.]

Benjamin

Benjamin, en rovgirig varg.

Om morgonen förtär han rovet

och mot kvällen utskiftar han bytet. [parallellism]

Avslutning

Alla dessa är Israels tolv stammar. Och detta är vad deras fader talade till dem.

Ja, han välsignade dem;

var och en enligt sin egen välsignelse,

välsignade han dem. [kiasm]

[Detta är en kolofon som sammanfattar och avslutar Jakobs profetiska välsignelser. Samtidigt utgör kolofonen den andra delen av det *inclusio* som omsluter sekvensen. Sekvensen avslutas med en kiasm, där ”välsigna” förekommer trefaldigt – i tre grammatiskt varierade former.]

Jakob ger anvisningar om sin begravning – och dör. 1 Mos 49:29–33

Och han befallde [hebr. tsavah] dem. Ja, han sade till dem: Jag ska nu samlas till mitt folk. Begrav mig hos mina fäder, i grottan som är vid chetiten Efrons fält. I grottan som är vid Machpelas fält, som är invid Mamre i Kanaans land, som Abraham köpte tillsammans med fältet från Efron, chetiten, som en begravningsplats [se 1 Mos 23]. Där begravde de Abraham och Sara, hans hustru; där begravde de Isak och Rebecka, hans hustru – och där begravde jag Lea. Köpet av fältet och grottan som finns där gjordes med Chets söner [chetiterna]. Och Jakob slutade att befalla [hebr. tsavah] sina söner.

Och han lyfte upp [ordagrant: samlade] sina ben på sängen. Och han gav upp andan. Och han samlades till sitt folk. [kiasm]

Jakob begravs i Kanaan. Josef dör. 1 Mos 50:1–26

Jakob balsameras. 1 Mos 50:1–3

Och Josef föll ner över sin fars ansikte. Och han grät över honom. Och han kysste honom.

Och Josef befallde sina tjänare, läkarna, att balsamera sin far. Och läkarna balsamerade Israel. Och de ägnade [ordagrant: fyllde för] honom fyrtio dagar; för så många dagar ägnas [ordagrant: fylls] balsameringarna.

Och Egypten [egyptierna] grät över honom sjuttio dagar. [kiasm]

[Ordet bakom ”balsamera” har grundbetydelsen ”göra väldoftande, kryddig”. Balsamering var en process med flera skeden, vilket kan förklara pluralformen ”balsameringarna”. De sjuttio dagarna av sorg inkluderar sannolikt de fyrtio dagarna för balsameringen. Som jämförelse uppger historikern Diodorus Siculus (90–30 f.Kr.) att sorgeperioden för en egyptisk kung uppgick till 72 dagar.]

Josef ber om lov att begrava Jakob i Kanaan. 1 Mos 50:4–6

Och sorgedagarna drog förbi. Och Josef talade med Faraos hus [i det här fallet Faraos tjänare] med orden [lemor]: Jag ber er [hebr. na], om det är så att jag har funnit nåd [välvilja; hebr. chen] i era ögon. Jag ber er, tala då i Faraos öron med orden:

Min far krävde en ed av mig med orden [lemor]: Lyssna! [hinneh] Jag är snart död. I min grav, som jag har grävt ut åt mig i Kanaans land, där ska du begrava mig.

[Detta refererar till 1 Mos 47:29–31. När Josef återger händelsen sker två förändringar: han utelämnar det semitiska uttrycket ”sätt din hand under min höft” liksom Jakobs explicita vädjan om att inte bli begravd i Egypten.]

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Jag ber dig [hebr. na]: Låt mig gå upp [till Kanaans land]. Låt mig begrava min far. Sedan ska jag återvända.

Och Farao svarade: Gå upp! Begrav din far i enlighet med eden du gav.

[Uttrycken ”gå upp” till Kanaan och ”ner” till Egypten förklaras av en höjdskillnad på 900 meter mellan Goshen i Nildeltat och Hebron – man gick verkligen upp till Kanaan och ner till Egypten.]

Jakob begravs i Kanaan. 1 Mos 50:7–14

Och Josef gick upp för att begrava sin far. Och med honom gick alla Faraos tjänare – de äldste i hans hus, ja alla äldste i Egyptens land; liksom hela Josefs hus tillsammans med hans bröder och hans fars hus. Bara sina små, sina hjordar [småboskap] och sin boskap lämnade de kvar i Goshens land. Även vagnar och ryttare gick upp med honom. Ja, det var en mycket stor skara.

[Ordet *kol* i hebreiskan betyder ”alla”, men kan även avse ”en stor mängd” eller ”många”. Ordet för ”små” är *taf*. Det inkluderar små barn med sina mödrar, men även andra i hushållet som inte förmådde genomföra den långa resan på grund av ålder eller andra omständigheter. Det långa avståndet, i trakten av 400 km, i kombination med den stora höjdskillnaden gjorde resan verkligt ansträngande. Med en genomsnittlig dagsetapp på cirka 20 km tog resan omkring 20 dagar i en riktning. Med den sju dagar långa sorgeperioden nedan inräknad kunde den totala tiden för resan bli närmare 50 dagar.]

Och de kom till Atads tröskplats, som ligger på andra sidan Jordan. Och de klagade där med högljudd klagan. Ja, de grät mycket. Och han höll [utlyste, ordnade; hebr. asah] en sju dagars sorgetid för sin far. Och landets invånare, kanaaniterna, betraktade sorgen vid Atads tröskplats. Och de sa: En tung sorg är detta för Egypten, därför gav de [platsen] namnet Evel-Mitsraim [betyder Egyptens sorg], som ligger på andra sidan Jordan.

[Tröskplatser låg ofta på öppna, upphöjda platser där vinden kunde blåsa fritt. Uttrycket ”på andra sidan”, *ever,* kan beroende av perspektiv avse såväl västra som östra sidan av Jordan.]

Och hans söner gjorde med honom i enlighet med vad han befallt dem. Ja, de bar honom, hans söner, till Kanaans land. Och de begravde honom i grottan vid Machpelas fält, som Abraham köpt – fältet som hör till begravningsplatsen, från Efron chetiten, invid Mamre.

Och Josef återvände till Egypten – han och hans bröder, tillika med alla som gått upp med honom för att begrava hans far – efter att de begravt hans far. [inclusio]

Bröderna ber än en gång Josef om förlåtelse. 1 Mos 50:15–21

Och Josefs bröder insåg att deras far var död [vad det kunde innebära]. Och de sade: Tänk om Josef nu börjar hata oss och vill hämnas för allt det onda som vi utsatt honom för.

Och de sände bud till Josef med orden [lemor]: Din far gav en befallning inför sin död med orden [lemor]: Så ska ni säga till Josef: Jag ber dig [hebr. anná], lyft bort, jag ber dig [hebr. na], dina bröders synd och skuld; ja, det onda de har utsatt dig för. Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Lyft bort, jag ber dig [hebr. na], synden från din faders Guds tjänare.

[Det finns en skillnad mellan *anná* och *na*, där *anná* uttrycker än mer intensiv vädjan. Den trefaldiga kombinationen av *anná* och *na* intensifierar brödernas vädjan – som ytterligare förstärks av uppmärksamhetsmarkören *veattah.* Att ”lyfta bort” synd innebär att förlåta.]

Och Josef brast i gråt på grund av orden till honom.

Då kom även bröderna [in i rummet]. Och de föll ner inför honom. Och de sade: Här är vi, för dig är vi tjänare.

Men Josef sade till dem: Frukta inte! Skulle jag vara Gud? Och ni, ni tänkte ont mot mig, men Gud tänkte det till något gott – för att denna dag kunna rädda många människors liv [”dag” på hebreiska, jom, kan avse en längre period, i det här fallet de sju hungeråren].

Och nu! [veattah – uppmärksamhetsmarkör] Frukta inte! Jag ska ta hand om er och era små [hebr. taf]. Så lugnade han dem. Ja, han talade till deras hjärtan.

[Detta är tredje gången Josef lovar att ta hand om sina bröder, se 1 Mos 45:11; 47:12.]

Josef dör. 1 Mos 50:22–26

Och Josef bodde i Egypten, han och hans fars hus. Och Josef var 110 år [hundra och tio år]. Och Josef fick se Efraims söner till tredje led, liksom sönerna till Machir, son till Manasse. Dessa föddes på Josefs knän.

[Att ”födas på Josefs knän” är ett idiomatiskt uttryck som anger att Josef såg dem som sina barn. På samma sätt hade Jakob gjort med Efraim och Manasse, han upphöjde dem till sina söner, 1 Mos 48:5. Se även 1 Mos 30:3.]

Och Josef sade till sina bröder: Jag är döende, men Gud kommer att ta hand om er och föra er upp från detta land, till det land som han med ed lovade till Abraham, till Isak och till Jakob.

Och Josef tog en ed av Israels söner med orden [lemor]: Gud kommer att ta hand om er och ni ska föra upp mina ben härifrån.

[Formen *infinitiv absolutus* används i uttrycket ”ta hand om”, vilket anger att det helt säkert blir så.

Ordet *paqad*, ta hand om, har en vid betydelse. Ordet kan avse såväl långvarig omsorg som ett konkret ingripande vid en viss tid. Bägge betydelser passar här: Gud har omsorg om sitt folk under århundraden, men utför också en specifik räddningsaktion under Mose ledning.

Den ed Josef tog uppfylldes i 2 Mos 13:19. Josefs begravning i Shechem (Sikem) rapporteras i Jos 24:32.]

Och Josef dog i en ålder av 110 år [ordagrant: son av etthundra och tio år; det är en variation gentemot 1 Mos 50:22]. Och man balsamerade honom. Och man lade honom i en kista i Egypten. [inclusio]

[Så gammal blev även Josua. I den fornegyptiska visdomstexten *Instruktionerna till Ptahhotep*, från ca 2000 f.Kr., nämns 110 år som idealisk för ett fulländat och välsignat liv.]

Epilog

Här avslutas Första Mosebok, som utgör en egen litterär enhet. Inledningen av Andra Mosebok länkar dock samman med slutet av Första Mosebok genom att Jakobs tolv söner räknas upp på nytt. På liknande sätt har författaren länkat samman alla toledot-enheter inom Första Mosebok.

I de Fem Moseböckerna finns ännu en sista toledot-formel (fortsatta historia) som i regel inte uppmärksammas. Den är formulerad på samma sätt som de övriga: Detta är Mose och Arons fortsatta historia (4 Mos 3:1).

Detta öppnar för en tolkning där Jakobs fortsatta historia avslutas först i och med 4 Mos 1–2. Dessa två kapitel fokuserar på Israels (Jakobs) ättlingar, enligt respektive stam. Detta vore en logisk avslutning av Jakobs fortsatta historia, som i så fall avslutas med en översikt av det som Jakob ”fött fram”: Israels folk med dess tolv stammar.

Efter detta tar den avslutande toledot-enheten (fortsatta historien) i Moseböckerna vid: Arons och Mose fortsatta historia. Den berättar om tiden efter Sinai berg och avslutas med att Mose dör i slutet av Femte Mosebok. Med denna tolkning är hela Pentateuken uppdelad i tolv toledot-enheter, utöver skapelseberättelsen som inleder.

Detta är inte den vanliga tolkningen. Vanligen uppmärksammas endast de elva *toledot*-formler som finns i Första Mosebok; ibland sammanförs även de två formler som rör Esau, så att antalet reduceras till tio. Räknar man däremot alla elva *toledot*-enheter återstår ännu skapelseberättelsen som inleder boken. På så vis består även Första Mosebok av tolv övergripande litterära enheter.

Sammanställning över *inclusio,* kiasm och parallellism

Nedan presenteras 17 inclusion, 16 kiasmer och 88 parallellismer, totalt 121.

Parallellismer dominerar. Kapitel 49 sticker ut med sina 33 parallellismer. Det är där Jakob välsignar sina söner.

Kapitel	Inclusio	Kiasm	Parallellism		Totalt per kapitel
37	1	0	2		3
38	0	0	1		1
39	0	0	11		11
40	1	0	2		3
41	3	6	9		18
42	2	2	5		9
43	1	0	3		4
44	1	0	0		1
45	2	0	7		9
46	0	1	3		4
47	3	1	7		11
48	0	0	5		5
49	1	5	33		39
50	2	1	0		3
Totalt	**17**	**16**	**88**		**121**

Inclusio

Inclusio innebär att man låter slutet av en helhet avspegla början. Detta sker genom att återkomma till samma ord, personer eller tema. Ett *inclusio* kan även innesluta kiasmer, parallellismer och mindre *inclusion*.

1 Mos 37:2b–4

Och Josef berättade om deras onda prat för deras far

> *Men Israel älskade Josef mer än alla hans [andra] söner; ja, en son från ålderns höst var han för honom. Och han hade låtit göra en vackert utsirad dräkt åt honom. Och hans bröder såg att deras far älskade honom mer än alla hans bröder*

Då hatade de honom, och de klarade inte av att tala vänligt med honom

[Tillbaka]

1 Mos 40:14–23

Så kom då ihåg mig när det går väl för dig. Ja, jag ber dig: Visa mig trohet så att du tar upp min sak med Farao, och han släpper ut mig ur detta hus. Jag har ju blivit bortövad från hebréernas land, och inte heller här har jag gjort någonting. Ändå har jag blivit lagd i den här hålan

…

Men ledaren för munskänkarna kom inte ihåg Josef. Han glömde bort honom

[Tillbaka]

1 Mos 41:41–43

Och Farao sade till Josef: Se! Jag sätter dig över hela Egyptens land

> *Och Farao tog bort sin signetring från sin hand. Och han satte den på Josefs hand. Och han klädde honom i kläder av linne. Och han hängde en kedja av guld på hans hals*
>
> *Och han lät honom åka i den andra vagnen som han hade. Och man ropade framför honom: Avrech*

Så satte han honom över hela Egyptens land

[Tillbaka]

1 Mos 41:47–53

Inclusiot ramar in de sju åren av överflöd. Två kiasmer och två parallellismer ingår.

Och landet producerade, under de sju åren av överflöd, så att man fick händerna fulla

> *Och han samlade in all föda under de sju år som var i Egyptens land. Och han lagrade födan i städerna, födan från stadens fält som omgav henne lagrade han inom henne. Josef hopade upp säd som havets sand, enorma mängder, tills det blev så att man slutade hålla räkning; ja, det var inte möjligt att hålla räkning.*
>
> *Och åt Josef föddes två söner innan hungerns år kom som Asenat – dotter till Poti-Fera, prästen i On – födde åt honom. Och Josef gav sin förstfödde namnet Manasse, för Gud har fått mig att glömma all min olycka och hela min fars hus. Och den andra gav han namnet Efraim, för fruktsam har Gud gjort mig i mitt lidandes land.*

Och de kom till ända, de sju åren av överflöd som var i Egyptens land.

[Tillbaka]

1 Mos 41:54–57

I inclusiot ingår en parallellism och en *kiasm*.

Och de tog sin början, de sju åren av hunger som skulle komma, i enlighet med vad Josef hade sagt. Och det blev hungersnöd i alla länder, men i hela Egyptens land fanns det bröd

> *Och hela Egyptens land började hungra. Och folket ropade till Farao efter bröd. Då sade Farao till hela Egypten: Gå till Josef. Det han säger åt er, det ska ni göra*
>
> *Och hungersnöden var över hela landet. Då öppnade Josef upp allt som fanns för dem. Ja, han sålde till egyptierna. Men den blev allt starkare, hungersnöden i Egyptens land*

Och alla länder kom till Egypten för att köpa säd, till Josef – för stark var hungersnöden i hela området

[Tillbaka]

1 Mos 42:7–8

Inclusiot innesluter en parallellism och en antitetisk parallellism som samtidigt är en kiasm.

Och han kände igen dem. Men han var oigenkännlig för dem

> *Och han talade barskt till dem. Ja, han sade till dem: Varifrån kommer ni*
>
> *Och de sade: Från Kanaans land, för att köpa föda*

Ja, Josef kände igen sina bröder, men de kände inte igen honom

[Tillbaka]

1 Mos 42:18–20

Och Josef sade till dem, den tredje dagen: Så ska ni göra och ni får leva, Gud fruktar jag

> *Om ni är ärliga, låt en av era bröder hållas fången i huset där ni hållits under bevakning*
>
> *Men ni: Far iväg, och ta med er säd för hungern i era hem – men er bror, den yngste, ska ni föra till mig*

Så ska era ord visa sig vara sanna och ni ska inte dö. Och de gjorde så

[Tillbaka]

1 Mos 43:3b–5

Centralt i *inclusiot* finns en parallellism.

Mannen varnade oss bestämt med orden: Se inte mitt ansikte igen med mindre än att er bror är med er

> *Om du sänder vår bror med oss*
>
> > *ska vi dra ner och köpa säd åt dig till föda*
>
> *Men om du inte tänker sända*
>
> > *drar vi inte ner*

för mannen sade till oss: Se inte mitt ansikte med mindre än att er broder är med er

[Tillbaka]

1 Mos 44:1–2

Och han befallde den som var över hans hus med orden

> *Fyll männens packväskor med föda, så mycket som de kan bära, sätt sedan var och ens silver i mynningen av packväskan*

Men bägaren, bägaren av silver, ska du sätta i mynningen av den yngstes packväska tillsammans med silvret för säden

Och han gjorde i enlighet med Josefs ord som han hade talat

[Tillbaka]

1 Mos 45:5b–7

Sannerligen, för att rädda liv har Gud sänt mig före er

Ja, det har nu varit två år av hungersnöd i landet
och ytterligare fem år följer då det varken kommer att finnas sådd eller skörd

Ja, Gud har sänt mig före er för att se till att det finns en kvarleva i landet; ja, för att bevara era liv för en mäktig befrielse

[Tillbaka]

1 Mos 45:23

Och till sin far sände han följande

tio åsnor som bar det goda från Egypten
samt tio åsneston som bar säd, bröd och förnödenheter

Det var till hans far, till resan

[Tillbaka]

1 Mos 47:7–10

Och Josef lät föra fram Jakob, sin far. Och han ställde honom inför Farao. Och Jakob välsignade Farao

Och Farao sade till Jakob: Hur många är åren i ditt liv

Och Jakob sade till Farao: Åren för min vandring är etthundratrettio år. Få och olyckliga har åren i mitt liv varit; ja, de når inte upp till åren i mina fäders liv, i dagarna för deras vandring

Och Jakob välsignade Farao. Och han lämnade Farao

[Tillbaka]

1 Mos 47:20

Och Josef köpte all Egyptens mark åt Farao

Ja, egyptierna – var och en – sålde sitt fält eftersom hungersnöden låg så stark över dem

Så kom landet att tillhöra Farao

[Tillbaka]

1 Mos 47:22

Det var bara prästernas mark han inte köpte

> *Ja, prästerna fick sitt underhåll från Farao*
> *och de kunde livnära sig på sitt underhåll som Farao gav dem*

Därför sålde de inte sin mark

[Tillbaka]

1 Mos 49:1–2 samt 1 Mos 49:28

Och Jakob kallade på sina söner. Ja, han sade: Samla er så ska jag berätta för er vad som kommer att hända med er i senare dagar. Församla er och lyssna, söner till Jakob; ja, lyssna till Israel er far

...

Alla dessa är Israels tolv stammar. Och detta är vad deras far talade till dem. Ja, han välsignade dem; var och en enligt sin egen välsignelse, välsignade han dem

[Tillbaka till inledande klammer] [Tillbaka till 1 Mos 49:1] [Tillbaka till slutet av inclusiot]

1 Mos 50:7–14

Och Josef gick upp för att begrava sin far. Och med honom gick alla Faraos tjänare, de äldste i hans hus, ja alla äldste i Egyptens land; liksom hela Josefs hus, tillsammans med hans bröder och hans fars hus. Bara sina små, sina hjordar och sin boskap lämnade de kvar i Goshens land. Även vagnar och ryttare gick upp med honom. Ja, det var en mycket stor skara

> *Och de kom till Atads tröskplats, som ligger på andra sidan Jordan. Och de klagade där med högljudd klagan. Ja, de grät mycket. Och han höll en sju dagars sorgetid för sin far. Och landets invånare, kanaaniterna, betraktade sorgen vid Atads tröskplats. Och de sa: En tung sorg är detta för Egypten, därför gav de [platsen] namnet Evel-Mitsraim, som ligger på andra sidan Jordan*
>
> *Och hans söner gjorde med honom i enlighet med vad han befallt dem. Ja, de bar honom, hans söner, till Kanaans land. Och de begravde honom i grottan vid Machpelas fält, som Abraham köpt – fältet som hör till begravningsplatsen, från Efron chetiten – invid Mamre*

Och Josef återvände till Egypten – han och hans bröder, tillika med alla som gått upp med honom för att begrava hans far – efter att de begravt hans far

[Tillbaka]

1 Mos 50:22–26

Och Josef bodde i Egypten, han och hans fars hus. Och Josef var 110 år

> *Och Josef fick se Efraims söner till tredje led, liksom sönerna till Machir, son till Manasse. Dessa föddes på Josefs knän*
>
> *Och Josef sade till sina bröder: Jag är döende, men Gud kommer att ta hand om er och föra er upp från detta land, till det land som han med ed lovade till Abraham, till Isak och till Jakob*
>
> *Och Josef tog en ed av Israels söner med orden: Gud kommer att ta hand om er och ni ska föra upp mina ben härifrån*

Och Josef dog i en ålder av 110 år. Och man balsamerade honom. Och man lade honom i en kista i Egypten

[Tillbaka]

Kiasmer

En kiasm utgörs av element som återkommer i motsatt ordning. Schematiskt kan en kiasm beskrivas som a-b-c-c-b-a. En kiasm har i regel två centrala led men den kan även ha endast ett: a-b-c-b-a.

En kiasm kan byggas upp såväl lexikalt som mer fritt med samma tema som återkommer i omvänd ordning. Även samma ord kan återkomma, men det behöver inte vara exakt samma ord som upprepas i varje led. Det är främst tematiska kiasmer som återfinns i Terachs fortsatta historia.

1 Mos 41:11

Vi drömde

> *en dröm*
>
> > *under en och samma natt*
> >
> > > *jag och*
> > > *han*
> >
> > *Var och en med en egen uttydning*
>
> *av den dröm*

som vi hade drömt

[Tillbaka]

1 Mos 41:12

Och han uttydde

våra drömmar för oss

var och en i enlighet med sin dröm

tydde han

[Tillbaka]

1 Mos 41: 45b–46

Och Josef begav sig iväg över Egyptens land

Och Josef var 30 år när han stod inför Farao, kung över Egypten

Och Josef lämnade Faraos ansikte

Ja, han for omkring över hela Egyptens land

[Tillbaka]

1 Mos 41:48–49

Denna kiasm, liksom följande, ingår i *inclusiot* i 1 Mos 41:47–53.

Och han samlade in all föda under de sju år som var i Egyptens land

Och han lagrade födan i städerna

födan från stadens fält

som omgav henne

lagrade han inom henne

Josef hopade upp säd som havets sand, enorma mängder, tills det blev så att man slutade hålla räkning; ja, det var inte möjligt att hålla räkning

[Tillbaka]

1 Mos 41:50

Och åt Josef föddes två söner innan hungerns år kom

som Asenat

dotter till Poti-Fera, prästen i On

födde åt honom

[Tillbaka]

1 Mos 41:56

Ingår i ett *inclusio*.

Och hungersnöden var över hela landets yta

> *Då öppnade Josef upp allt som fanns för dem*
> *Och han sålde till egyptierna*

Men den blev allt starkare, hungersnöden i Egyptens land

[Tillbaka]

1 Mos 42:8

Versen kan även analyseras som en antitetisk parallellism. Ingår i *inclusiot* i 1 Mos 42:7–8.

Ja, Josef kände igen

> *sina bröder*
>
> *men de*

kände inte igen honom

I hebreiskan är kiasmen särskilt elegant eftersom samma verb återkommer såväl först som sist, med varierad grammatik.

וַיַּכֵּר יוֹסֵף

> אֶת־אֶחָיו
>
> וְהֵם

לֹא הִכִּרֻהוּ

[Tillbaka]

1 Mos 42:14–16

Men Josef sade till dem: Det är som jag har sagt er med orden: Spioner är ni

> *På detta sätt ska ni prövas, så sant Farao lever*
>
> > *Ni kommer härifrån bara genom att er bror, den yngste, kommer hit*
> >
> > *Sänd iväg en av er för att hämta er bror, men ni ska fängslas*

Så ska era ord prövas, om sanningen är hos er eller inte, så sant Farao lever

Sannerligen, spioner är ni

[Tillbaka]

1 Mos 46:6b–7

Och de kom fram till Egypten

Jakob och alla hans ättlingar med honom

hans söner och sönerna till hans söner med honom

hans döttrar och döttrarna till hans söner

Ja, alla sina ättlingar

förde han med sig till Egypten

[Tillbaka]

1 Mos 47:28–31

Och Israels tid att dö närmade sig

Och han kallade på sin son, på Josef. Och han sade: Jag ber dig, om jag har funnit nåd i dina ögon, sätt då – jag ber dig – din hand under min höft och visa trofasthet och pålitlighet mot mig

Jag ber dig: Begrav mig inte i Egypten, utan låt mig vila hos mina fäder

så att du bär mig från Egypten och begraver mig i deras grav

Och han sade: Jag ska göra i enlighet med ditt ord. Och han sade: Ge mig din ed! Och han gav honom sin ed

Och Israel lutade sig mot sänggaveln

[Tillbaka]

1 Mos 49:1–28

Lea

Bilha

Zilpa

Zilpa

Bilha

Rakel

[Tillbaka]

1 Mos 49:4

du steg upp

i din faders säng

då orenade du

i min bädd

steg han upp

[Tillbaka]

1 Mos 49:8

Juda, dig ska dina bröder prisa

Din hand ska vara på dina fienders nacke

De ska buga sig inför dig – sönerna till din fader

[Tillbaka]

1 Mos 49:28

Notera att ”välsigna” förekommer trefaldigt.

Ja, han välsignade dem

var och en enligt sin egen välsignelse

välsignade han dem

[Tillbaka]

1 Mos 49:29–33

Notera att upplysningen ”köpet av fältet…” ter sig malplacerad om man inte inser att helheten är strukturerad som en kiasm.

Och han befallde dem. Ja, han sade till dem: Jag ska nu samlas till mitt folk

> *Begrav mig hos mina fäder, i grottan som är vid chetiten Efrons fält. I grottan som är vid Machpelas fält, som är invid Mamre i Kanaans land, som Abraham köpte tillsammans med fältet från Efron, chetiten, som en begravningsplats*
>
> > *Där begravde de Abraham och Sara, hans hustru.*
> >
> > *Där begravde de Isak och Rebecka, hans hustru och där begravde jag Lea*
>
> *Köpet av fältet och grottan som finns där gjordes med Chets söner*

Och Jakob slutade att befalla sina söner. Och han lyfte upp sina ben på sängen. Och han gav upp andan. Och han samlades till sitt folk

[Tillbaka]

1 Mos 50:1–3

Och Josef föll ner över sin fars ansikte. Och han grät över honom. Och han kysste honom

> *Och Josef befallde sina tjänare, läkarna, att balsamera sin far.*
>
> > *Och läkarna balsamerade Israel.*
>
> *Och de ägnade honom fyrtio dagar, för så många dagar tillägnas balsameringarna*

Och Egypten grät över honom sjuttio dagar

[Tillbaka]

Parallellismer

I en parallellism upprepas samma tanke på ett kompletterande sätt. Man gör det med variationer i ord, grammatik, ordföljd med mera.

Består parallellismen av två självständiga uttryck betecknas den som ”dubbel” (ab-ab). Har den tre självständiga uttryck betecknas den ”trippel” (abc-abc).

Är parallellismen antitetisk – det vill säga uttrycker kontrast – noteras det, liksom om parallellismen är del av en kiasm eller ett *inclusio*.

1 Mos 37:8

Du menar att du skulle regera över oss

> *Ja, att du skulle härska över oss*

[Tillbaka]

1 Mos 37:28

Och de drog upp

> *Ja, de halade upp Josef från brunnen*
>
> [Tillbaka]

1 Mos 38:14

Och hon täckte sig med en slöja

> *Ja, hon svepte in sig*

[Tillbaka]

1 Mos 39:4

Och han anförtrodde honom sitt hus

> *ja, allt det som tillhörde honom överlämnade han i hans hand*

[Tillbaka]

1 Mos 39:5a

Och det var från den tid då han anförtrott honom sitt hus

> *ja, allt som tillhörde honom*

[Tillbaka]

1 Mos 39:5b

Och HERREN välsignade egyptierns hus för Josefs skull

> *Ja, HERRENS välsignelse var över allt som tillhörde honom, i huset såväl som fältet*

[Tillbaka]

1 Mos 39:6

Och Josef hade en vacker gestalt

ja, han var vacker att se på

[Tillbaka]

1 Mos 39:8

Min herre bekymrar sig inte för min skull om något som hör till huset

ja, allt som tillhör honom har han överlämnat i min hand

[Tillbaka]

1 Mos 39:12

Och han flydde

Ja, han for ut

[Tillbaka]

1 Mos 39:15a

Samma parallellism finns i 1 Mos 39:18.

Och det var när han hörde att jag höjde min röst

Ja, jag ropade

[Tillbaka]

1 Mos 39:15b

Samma parallellism finns i 1 Mos 39:12

Och han flydde

Ja, han for ut

[Tillbaka]

1 Mos 39:18

Samma parallellism finns i 1 Mos 39:15a.

Och det var när han hörde att jag höjde min röst

Ja, jag ropade

[Tillbaka]

1 Mos 39:21

Och han sträckte ut sin trofasta nåd mot honom

Ja, han gav honom sin favör inför ögonen på den som ansvarade för det runda huset

[Tillbaka]

1 Mos 39:22

Och den som ansvarade för det runda huset överlämnade alla fångarna som fanns i det runda huset i Josefs hand

Ja, allt som skulle göras skulle ske genom honom

[Tillbaka]

1 Mos 40:1–2

Först beskrivs situationen ur hovmännens perspektiv och sedan ur Faraos.

De hade förbrutit sig – munskänken till kungen i Egypten, liksom hans bagare – mot sin herre, kungen i Egypten

Ja, Farao var vred på sina två hovmän: på ledaren över munskänkarna och på ledaren över bagarna

[Tillbaka]

1 Mos 40:20b–22a

Dubbel parallellism. Den andra delen är antitetisk.

Och inför sina tjänare lyfte han upp huvudet för munskänkarnas ledare

liksom huvudet för bagarnas ledare

Ja, han återinsatte ledaren för munskänkarna som sin munskänk. Och han överräckte bägaren i Faraos öppna hand

men ledaren för bagarna hängde han upp

[Tillbaka]

1 Mos 41:8

Och han sände bud och kallade på alla Egyptens magiker

ja, alla dess visa män

[Tillbaka]

1 Mos 41:13a

Och det blev som han uttytt åt oss

ja, så blev det

[Tillbaka]

1 Mos 41:13b

Antitetisk parallellism.

Jag blev återinsatt i min tjänst

men han blev upphängd

[Tillbaka]

1 Mos 41:29

Antitetisk parallellism.

Sju år kommer med stort överflöd i hela Egyptens land

men sedan tornar sju år av hungersnöd upp sig efter dem

[Tillbaka]

1 Mos 41:32

det skedde för att saken är fast beslutad av Gud

ja, med hast kommer Gud att göra detta

[Tillbaka]

1 Mos 41:48

Den här parallellismen ingår i ett *inclusio*. Inom parallellismen finns även en kiastisk struktur: lagrade – födan / födan – lagrade.

Och han lagrade födan i städerna

födan från stadens fält som omgav henne lagrade han inom henne

[Tillbaka]

1 Mos 41:49a

Denna parallellism liksom den följande hör ihop. De ingår i *inclusiot* i 1 Mos 41:47–53.

Josef hopade upp säd som havets sand

enorma mängder

1 Mos 41:49b

tills det blev så att man slutade hålla räkning

ja, det var inte möjligt att hålla räkning

[Tillbaka]

1 Mos 41:54

Antitetisk parallellism. Ingår i ett *inclusio*.

Ja, det blev hungersnöd i alla länder

men i hela Egyptens land fanns det bröd

[Tillbaka]

1 Mos 42:6

Och Josef, han var den som styrde över landet

han var den som sålde säden till allt folk i landet

[Tillbaka]

1 Mos 42:7a

Antitetisk parallellism.

Och han kände igen dem

Men oigenkännlig var han för dem

[Tillbaka]

1 Mos 42:7b

Denna parallellism, liksom följande, ingår i ett *inclusio*.

Och han talade barskt till dem

Ja, han sade till dem: Varifrån kommer ni

[Tillbaka]

1 Mos 42:8

Antitetisk parallellism. Versen kan även analyseras som en kiasm. Ingår i ett *inclusio*.

Ja, Josef kände igen sina bröder

men de kände inte igen honom

[Tillbaka]

1 Mos 42:24

Och han tog från dem Simeon

Ja, han fängslade honom inför deras ögon

[Tillbaka]

1 Mos 43:4

Dubbel antitetisk parallellism. Den omsluts av *inclusiot* i 1 Mos 43:3b–5.

Om du sänder vår bror med oss

ska vi dra ner och köpa säd åt dig till föda

Men om du inte tänker sända

drar vi inte ner

[Tillbaka]

1 Mos 43:28

Och de böjde sig

ja, de bugade sig

[Tillbaka]

1 Mos 43:34

Och de drack

Ja, de gjorde sig glada med honom

[Tillbaka]

1 Mos 45:5

Var inte bedrövade

ja, låt det inte brinna i era ögon

[Tillbaka]

1 Mos 45:5

Ja, Gud har sänt mig före er för att se till att det finns en kvarleva i landet

ja, för att bevara era liv för en mäktig befrielse

[Tillbaka]

1 Mos 45:10–11a

... du och dina söner och sönerna till dina söner, likaså din hjord och boskap

ja, allt som tillhör dig

[Tillbaka]

1 Mos 45:11b

du och ditt hus

ja, allt som tillhör dig

[Tillbaka]

1 Mos 45:13

Och ni ska berätta för min far om all min härlighet i Egypten

ja, om allt som ni har sett

[Tillbaka]

1 Mos 45:18

så ska jag ge er det goda i Egyptens land

Ja, ni ska få äta av det feta i landet

[Tillbaka]

1 Mos 45:28

Jag vill bege mig iväg

ja, jag vill se honom innan jag dör

[Tillbaka]

1 Mos 46:5

Och Jakob bröt upp från Beer-Sheva

> *Ja, Israels söner lyfte upp Jakob, sin far – liksom sina små och sina hustrur – i vagnarna som Farao hade sänt för att hämta honom*

[Tillbaka]

1 Mos 46:8

Och dessa är namnen på sönerna till Israel som kom till Egypten

> *Jakob och hans söner*

[Tillbaka]

1 Mos 46:15

Dessa var Leas söner som hon födde åt Jakob i Paddan-Aram, liksom Dinah, hans dotter

> *varje person – hans söner och hans döttrar*

[Tillbaka]

1 Mos 47:12

Och Josef försåg sin far och sina bröder

> *ja, hela sin fars hus*

[Tillbaka]

1 Mos 47:13

Men inget bröd fanns i hela området; ja, mycket svår var hungersnöden

> *Ja, de förtärdes, Egyptens land liksom Kanaans land, av hungersnöden*

[Tillbaka]

1 Mos 47:17

Och Josef gav dem bröd i utbyte mot hästar och hjordar av småboskap och hjordar av boskap, samt åsnor

> *Ja, han försåg dem med bröd i utbyte mot all deras boskap det året*

[Tillbaka]

1 Mos 47:18

Ingenting är kvar inför min herre, förutom våra kroppar och vår mark

Varför ska vi dö inför dina ögon – vi, såväl som vår mark

[Tillbaka]

1 Mos 47:19

Köp oss och vår mark i utbyte mot bröd, så ska vi och vår mark bli tjänare åt Farao

Ja, ge utsäde, så vi kan leva och inte dö – och marken ska inte bli övergiven

[Tillbaka]

1 Mos 47:24

som föda för er och de som hör till ert hus

ja, som föda åt era små

[Tillbaka]

1 Mos 47:27

Och de var fruktsamma

Ja, de förökade sig mycket

[Tillbaka]

1 Mos 48:4

Jag ska göra dig fruktsam och föröka dig

ja, jag ska göra dig till skaror av folk

[Tillbaka]

1 Mos 48:5

Dubbel parallellism.

Dina två söner som föddes åt dig i Egyptens land, innan jag kom till dig i Egypten,

de tillhör mig

Efraim och Manasse

> *som Ruben och Simeon ska de tillhöra mig*

[Tillbaka]

1 Mos 48:8

Han har satt mig som en far till Farao

> *ja, som herre över hela hans hus*

[Tillbaka]

1 Mos 48:11

Rad ett uttrycker att Jakob inte ens vågat be om att få se Josef igen. Rad två visar att Gud lät honom se långt mer än så.

Att få se ditt ansikte, hade jag inte ens vågat be om

> *Och se! Nu låter Gud mig se till och med din säd*

[Tillbaka]

1 Mos 48:15

Den Gud som mina fäder, Abraham och Isak, vandrade inför

> *den Gud som har varit en herde för mig från det att jag blev till intill denna dag*

[Tillbaka]

1 Mos 49:1

Vad gäller 1 Mos 49:1–2 kan man identifiera tre parallellismer. Se även 1 Mos 49:2 samt 1 Mos 49:1–2 nedan.

Och Jakob kallade på sina söner

> *Ja, han sade: Samla er så ska jag berätta för er vad som kommer att hända er i senare dagar*

[Tillbaka]

1 Mos 49:2

Notera det kiastiska mönstret i slutet av raderna samt variationen mellan Jakob och Israel: söner till – Jakob / Israel – er far.

Församla er och lyssna – söner till Jakob

Ja, lyssna till Israel – er far

[Tillbaka]

1 Mos 49:1–2

Och Jakob kallade på sina söner. Ja, han sade: Samla er, så ska jag berätta för er vad som kommer att hända er i senare dagar

Församla er och lyssna – söner till Jakob; ja, lyssna till Israel – er far

[Tillbaka]

1 Mos 49:3a

Du är min styrka

ja, förstlingen av min mandom

[Tillbaka]

1 Mos 49:3b

Ett överflöd av makt

ja, ett överflöd av kraft

[Tillbaka]

1 Mos 49:4

Flyktig som vatten

du kommer inte att bestå

[Tillbaka]

1 Mos 49:6a

I deras rådslag, gå inte in – min själ

Med deras församling, bli inte ett – min ära

[Tillbaka]

1 Mos 49:6b

För i sin vrede dödar de en man

ja, med lust lemlästar de en oxe

[Tillbaka]

1 Mos 49:7a

Förbannad är deras vrede – så stark

ja, deras raseri – så brinnande

[Tillbaka]

1 Mos 49:7b

Jag ska splittra dem i Jakob

ja, strö ut dem i Israel

[Tillbaka]

1 Mos 49:9

Dubbel parallellism.

Ett ungt lejon är Juda

Från bytet, min son, har du rest dig

Han böjer sig ner, han lägger sig ner – som ett lejon; ja, som en lejoninna

Vem vågar få honom att resa sig

[Tillbaka]

1 Mos 49:9b

Denna och följande parallellism utgör tillsammans den tredje raden i den dubbla parallellismen ovan.

Han böjer sig ner

han lägger sig ner

1 Mos 49:9c

som ett lejon

ja, som en lejoninna

[Tillbaka]

1 Mos 49:10

Dubbel parallellism. Rad ett och tre hör nära ihop och kan läsas som en mening. Rad två och fyra knyts samman genom härskarstaven och den lydnad den förutsätter.

Den ska inte tas bort, spiran från Juda

ja, härskarstaven som vilar vid hans fötter

tills han kommer som den [spiran] tillhör

ja, till honom ska folkens lydnad vara

[Tillbaka]

1 Mos 49:10a

Denna ingår i den dubbla parallellismen ovan.

Den ska inte tas bort, spiran från Juda

ja, härskarstaven som vilar vid hans fötter

[Tillbaka]

1 Mos 49:11a

Han binder vid vinträdet sin åsna

ja, vid den ädla vinstocken sin åsninnas föl

[Tillbaka]

1 Mos 49:11b

Han doppar i vin sin klädnad

ja, i druvans blod sin mantel

[Tillbaka]

1 Mos 49:12

Mörkare än vin hans ögon

vitare än mjölk hans tänder

[Tillbaka]

1 Mos 49:13

Sebulon, vid havens kust ska han slå sig ner

ja, vid kusten där skeppen lägger till

[Tillbaka]

1 Mos 49:15a

Och han såg en viloplats, den var god

ja, landet, det var ljuvligt

[Tillbaka]

1 Mos 49:15b

Och han böjde sin skuldra för bördan

ja, han blev en arbetare med tunga bördor

[Tillbaka]

1 Mos 49:17

Må Dan bli en orm vid vägen

en giftorm vid stigen

[Tillbaka]

1 Mos 49:19

Gad, rövarband attackerar [hebr. gud] honom

men han faller dem [hebr. gud] i ryggen

[Tillbaka]

1 Mos 49:20

Hos Asher – feta är hans rätter

ja, han erbjuder kungliga läckerheter

[Tillbaka]

1 Mos 49:22

En fruktbärande son är Josef

en fruktbärande son vid källan – grenarna sträcker sig över muren

[Tillbaka]

1 Mos 49:23

Dubbel parallellism.

De har varit bittra mot honom

och beskjutit honom

de har varit hätska mot honom

pilarnas herrar

Versen kan också analyseras som en vanlig parallellism:

De har varit bittra mot honom, och beskjutit honom

de har varit hätska mot honom – pilarnas herrar

[Tillbaka]

1 Mos 49:24

Men den förblev fast, hans båge

ja, uthållig förblev styrkan i hans armar

[Tillbaka]

1 Mos 49:24–25a

från armarna av den starke i Jakob

från herden – stenen i Israel, från din faders Gud

[Tillbaka]

1 Mos 49:25a

Han ska hjälpa dig

ja, den allsmäktige ska välsigna dig

[Tillbaka]

1 Mos 49:25b

Med välsignelser från himmelen därovan

välsignelser från djupet som vilar därunder

[Tillbaka]

1 Mos 49:26a

Din fars välsignelser har överträffat mina förfäders välsignelser

upp till gränsen för de eviga höjderna

[Tillbaka]

1 Mos 49:26b

De ska nu komma över Josefs huvud

ja, över hjässan på prinsen bland bröderna

[Tillbaka]

1 Mos 49:27

Om morgonen förtär han rovet

och mot kvällen utskiftar han bytet

[Tillbaka]

Litteratur

Alter, R.

1981 *The Art of Biblical Narrative.* Basic Books. USA.

Amit, Y.

2001 *Reading Biblical Narratives. Literary Criticism and the Hebrew Bible.* Fortress Press. Minneapolis.

Bar-Efrat, S.

2008 *Narrative Art in the Bible.* T & T Clark International. London/New York.

Berlin, A.

1985 *The Dynamics of Biblical Parallelism.* William B. Eerdmans Publishing Company. Grand Rapids/Cambridge.

1994 *Poetics and Interpretation of Biblical Narrative.* Eisenbrauns. Winona Lake.

Dorsey, D. A.

1999 *The Literary Structure of the Old Testament. A Commentary on Genesis-Malachi.* Baker Academic. Grand Rapids.

Fokkelman, J. P.

1990 "*Genesis". The Literary Guide to the Bible.* R. Alter & F. Kermode (eds.). The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, 36–55.

1991 *Narrative Art in Genesis. Specimens of Stylistic and Structural Analysis.* The Biblical Seminar 12. Wipf & Stock Publishers. Eugene.

Heller, R. L.

2004 *Narrative Structure and Discourse Constellations. An Analysis of Clause Function in Biblical Hebrew Prose. Harvard Semitic Studies 55.* Eisenbrauns. Winona Lake.

Kitchen, K. A.

1966 *Ancient Orient and Old Testament.* InterVarsity Press. Illinois.

Kugel, J. L.

1981 *The Idea of Biblical Poetry. Parallelism and its History.* The John Hopkins University Press. Baltimore and London.

Licht, J.

1986 *Storytelling in the Bible.* The Magnes Press. The Hebrew University. Jerusalem.

Sailhamer, J. H.

1992 *The Pentateuch as Narrative. A Biblical Theological Narrative.* Zondervan Publishing House. Grand Rapids.

Sternberg, M.

1987 *The Poetics of Biblical Narrative. Ideological Literature and the Drama of Reading.* Indiana University Press. Bloomington.

Walsh, J. T.

2001 *Style and Structure in Biblical Hebrew Narrative.* The Liturgical Press. Collegeville.

2009 *Old Testament Narrative. A Guide to Interpretation.* Westminister John Knox Press. Louisville, Kentucky.

Whybray, R. N.

1999 *The Making of the Pentateuch. A Methodological Study.* Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series 53. Sheffield Academic Press. Sheffield.